

18 мая — Міжнародны дзень музеяў

Ноч музеяў у Нацыянальным мастацкім.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Імпрэза Мірскага замка.

У ноч з 17 на 18 мая ў свеце па традыцыі праходзіць Ноч музеяў, што прысвячаецца Міжнароднаму дню гэтых устаноў. Сёння ноччу "храмы муз" Беларусі таксама прымуць тысячы наведвальнікаў. Музейная машына часу перанясе нас у самыя розныя эпохі і далучыць да бязмежных мастацкіх скарбаў.

Машына часу: праз партал вякоў

С. 2 — 3, 13

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Век тэлевізійных праектаў зазвычай нядоўгі. Праз пару-тройку сезонаў большасць з іх прыядаецца ды спісваецца ў тыраж. Таму "Падарожжы дылетанта", які ўжо трынаццаты год вандруе не толькі па беларускіх вёсках, але і па айчынных тэлеканалах, выглядаюць сапраўдным мастацтвам. Прычым выміранне яму, падобна на тое, не пагражае: глядач гэтага не даруе. І будзе мець рацыю, бо, у супрацьвагу шматлікім забаўляльным "рымейкам", беларускае тэлебачанне згенерывавала сапраўды аўтэнтчныя па форме і змесце прадукты, сацыяльная значнасць якога не выклікае ніякіх сумневаў.

Рэдакцыя "К" даўно планавала запрасіць на сваю планёрку самога "дылетанта" — аўтара і вядучага праграмы Юрыя ЖЫГАМОНТА, каб запытаць у яго аб прычынах поспеху і неўміручасці праекта. Аднак нагода надарылася сама сабой: ён ахвотна падхапіў ідэю прыняць удзел у талачэ на сядзібе Рэйтанаў у Грушаўцы. Менавіта ў гэтым легендарным месцы і адбылася наша размова, удзел у якой узялі таксама і іншыя ўдзельнікі суботніка. Інтэрв'юэнт, праўда, пагадзіўся на яе неахвотна: маўляў, я сюды працаваць прыехаў, а не языком мянціць...

"Рабі што робіш — і будзе што будзе"

Ілья СВІРЫН

— Дык у чым, уласна, заключаецца сакрэт доўгажыцця? Запамінальны вобраз, цікавы змест, адчуванне тэлекан'юнктуры — вядома, у станаўчым сэнсе?

— Я не ведаю. І ніхто не ведае. Вось Белка са Стрэлкай паляцелі ў космас і вярнуліся, а Пчолка і Мушка загінулі яшчэ на ўзлёце... Тое ж самае датычыцца і лёсу тэлепраектаў. Запускаючы іх у эфір, вельмі цяжка прагназаваць, чым усё гэта скончыцца. І калі — таксама...

— А ці няма жадання перанесці гэтую праграму з дваццатага

стагоддзя ў дваццаць першае? Зрабіць анімацыйныя пастапоўкі, трохвымерную графіку, розныя спецэфекты... Каб рэканструктары ў кадры бегалі з муляжнай зброяй, каб піратэхніка выбухала, як цяпер модна ў дакументальным кіно...

— А вам нешта ў нашай праграме не падабаецца? Хто вам яшчэ патрэбны? Карлсан, хобіты? У нас усё ёсць і без гэтага, прычым — сваё! Пакуль Юрась жывы і здаровы, пакуль ён ходзіць па сваёй роднай краіне ў капелюшы і ботах, ніякіх муляжоў і не трэба. А як занядуе, тады і падумаем.

— Трынаццаць гадоў — немалы адмежак не толькі ў тэлевізійным, але і ў жыццёвым вымярэнні. Ці змянілася нешта за гэты час?

— Ну так, вядома! У мяне пасівелі валасы. Не відаць? Значыць, добра фарбуюся. Ну а калі сур'ёзна... Хтосьці нарадзіўся, хтосьці памёр. Усё рухаецца наперад, усё ідзе сваім ходам... Як кажуць у маёй роднай вёсцы на Нараўляншчыне, "тэ, што было таке малэ", ужо вырасла і стала вялікім. Нядаўна падыходзіць да мяне дзяўчына і кажа: нека ў дзяцінстве я выпадкова паглядзела "Падарожжы...", захапілася, і цяпер вось

Недылетанцкія прынцыпы іранічнага Дылетанта

паступіла на гістфак... Ды і ўрэшце... Калі вяскоўцы бачаць на сваіх вясковых вуліцах нейкую дзіўную постаць у капелюшы ды паліто, ім таксама карціць стаць больш шляхетнымі.

— А няўжо капялюш — адзін і той жа самы?

— Лепш пацікаўцеся, колькі разоў мне ўжо задавалі гэтае пытанне... Дарэчы, а боты заўважылі? Ну вы што! Апошні год я паўсюль хаджу ў ботах, яны ледзь не ў кожным кадры мільгаюць. Аднойчы пад час здымак мне іх падарыла вясковая бабуля, у якой мы пілі гарбату. Дастае з-пад ложка боты і распавядае: "Нека ў 1939 годзе гусар Мацэк у мяне начаваў. А тут — трывога! Ён у чым быў ускочыў, схпіў шаблю — і на каня! З таго часу я яго і не бачыла, а боты — засталіся..."

Вось і абрастаю пакрысе артэфактамі, як стары карабель — ракавінкамі... Паліто, дарэчы, таксама не абы-адкуль: у ім мой дзед вярнуўся з нямецкага палону пасля Першай сусветнай. А чаму яно так добра збераглося? Бо і яго пад калодай хавалі ў ліхія часіны...

Працяг гутаркі
чытайце на старонцы 6.

Літаральна некалькі месяцаў застаецца да таго часу, як у Гомелі распачнецца другі па ліку Нацыянальны форум "Музеі Беларусі", у якім возьмуць удзел дзясяткі музейных устаноў з усіх куткоў нашай краіны. Падрыхтоўка да гэтай маштабнай акцыі сёння ідзе, што называецца, поўным ходам. Прычым як на рэспубліканскім, так і на рэгіянальным узроўнях.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як заяўляюць арганізатары, форум будзе ладзіцца з мэтай падтрымкі музейнай справы ў Беларусі, стымулявання творчых ініцыятыў, а таксама заахвочвання музейных работнікаў, якія ўнеслі ўклад у вывучэнне, захаванне і папулярызацыю культурных каштоўнасцей. У рамках названага мерапрыемства, як паведаміла "К" галоўны спецыяліст упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Валянціна Макарава, плануецца правесці прэзентацыю экспазіцый, конкурс "Музеі Беларусі — трэціму тысячагоддзю", навукова-практычныя семінары, круглыя сталы, майстар-класы, а таксама экскурсіі па Гомелі і музеях абласнога цэнтру.

Такім чынам, рэспубліканская акцыя ў горадзе над Сожам стане сапраўды важнай падзеяй у культурным жыцці краіны, а таксама паспрыяе пераўтварэнню айчынных музеяў у іміджавыя гарадскія ды раённыя культурныя аб'екты. Хаця трэба сказаць, што праца ў гэтым кірунку праводзіцца ўжо даўно. Да прыкладу, яшчэ зусім нядаўна для многіх музейшчыкаў Беларусі была ў навіну акцыя "Ноч музеяў", продаж сувеніраў са сваёй сімволікай, выданне буклетаў ды інфармацыйных улёткаў... Сёння ўсім пералічаным можа пахваліцца амаль кожны раённы ды нават сельскі музей. А на чарзе — усталяванне ў музейных установах аўдыягідаў ды QR-кодаў, прапановы турыстам шматлікіх паслуг, даступных праз Інтэрнэт: ад онлайн-навігацыі ў экспазіцыйных

залах да набыцця білетаў на прагляд новай выстаўкі...

Што ні кажы, а імклівы сённяшні час, час інфармацыйна-тэхнічнага прагрэсу, ужо не спыніць-не стрымаць. Таму, думаю, не памылюся, калі скажу, што за буйнымі рэспубліканскімі музеямі падобныя паслугі, заснаваныя на так званых воблачных тэхналогіях, паступова будуць ўводзіць і ў рэгіёнах. Праўда, пакуль што супрацоўнікі раённых "луўраў" ды "эрмітажы" працуюць на прыцягненне ўвагі наведвальнікаў іншымі, не менш цікавымі, метадамі і практыкамі, заснаванымі, у

першую чаргу, на інтэрактыўнасці ды эксклюзіўнасці.

Напрыклад, у Музеі-сядзібе Адама Міцкевіча, што ў Завоссі Баранавіцкага раёна Брэсцкай вобласці, турыстам не толькі прапануюць цікавую экскурсію па музейных пакоях, але і апрабуюць аднаго з гасцей у касцюм шляхціча пачатку XIX стагоддзя. Той, як сапраўдны гаспадар, ўзначальвае турыстычную групу цягам усёй экскурсіі, папівае напой з гарачых зёлак за сталом у гасцёўні, чытае вершы Міцкевіча або піша гусіным пяром ліст да сваёй каханай Марысі... Са свайго вопыту магу сказаць, што падобнае

экта. Трэба сказаць, што гэта ўжо другое падобнае рэспубліканскае мерапрыемства, таму мы вельмі ўважліва вывучылі досвед сваіх гродзенскіх калегаў, каб пераняць усё лепшае, што было зроблена імі два гады таму. Спадзяюся, правядзём гэтую маштабную акцыю на належным узроўні...

Хачу адзначыць, што да нас прыедзе менш удзельнікаў, чым было пазалетась у Гродне. Так, запрашэнні атрымаюць усе рэспубліканскія музеі і па тры-пяць — ад кожнай вобласці. Таксама чакаем гасцей з Расіі, Германіі, Францыі. А ў адзін з дней — мерапрыемства

таксама і для Еўропы. Таму можна сказаць, што ў верасні беларускія музейшчыкі змогуць далучыцца да сусветнага мэйнстрыму ў галіне музейнай справы...

Галіна НЯЧАЕВА, дырэктар Веткаўскага музея стараверства і беларускіх традыцый імя Ф.Шклярава:

— На мінулым Нацыянальным форуме мы дэманстравалі ткацкае багацце свайго музея. А сёння зробім акцэнт на стараабраднай спадчыне Веткаўшчыны. Наша прэзентацыя пройдзе пад назвай "Дам табе я на дарогу абразок

Музейны мэйнстрым, або Як ператварыць сучаснага гараджаніна ў сапраўднага шляхціча?

Нацыянальны форум у Гомелі: унікальныя тэхналогіі ў экспазіцыйных залах

пераўвасабленне сучаснага гараджаніна ў шляхціча запамінаецца кожнаму наведвальніку надоўга, як, дарэчы, і сама экскурсія.

Падобныя музейныя знаходкі было б цалкам лагічна прадставіць і на рэспубліканскім форуме. І хутчэй за ўсё, яны там абавязкова "засвеціцца". Як, дарэчы, і ўсе іншыя цікавыя распрацоўкі, што маюць на мэце прыцягненне ўвагі наведвальнікаў...

Ужо сёння супрацоўнікі многіх музеяў краіны шчыруюць над сваімі творчымі прэзентацыямі, якія плануецца прадставіць пад час гомельскага музейнага фестываля. Якія менавіта? Даведаўся пра гэта, патэлефанавашы ў некалькі музеяў Гомельскай вобласці.

Аляксандр ГОСЦЕЎ, генеральны дырэктар Гомельскага палацава-паркавага ансамбля:

— Паколькі Нацыянальны форум будзе прымаць Гомель, наша ўстанова абрана куратарам пра-

ойдзе з 26 па 28 верасня — наш музей будзе распавядаць пра сябе і сваю гісторыю. Справа ў тым, што менавіта восенню 1919-га, 95 гадоў таму, на базе палаца Паскевічаў быў створаны Гомельскі мастацка-гістарычны музей. Плануем зладзіць для нашых гасцей экскурсію, паказаць мультымедычныя прэзентацыі, рэдка і ўнікальныя творы мастацтва... Да таго ж, у адной з экспазіцыйных залаў з дапамогай нашых калегаў з музея Славацкага нацыянальнага паўстання (Славакія) прадэманструем абсталяванне для дэгіталізацыі — пераводу інфармацыі ў лічбавую форму. І, натуральна, кожны рэгіянальны музей пад час форуму займе ўнікальную магчымасць абсалютна бясплатна алічываць пэўную колькасць сваіх музейных прадметаў. Прычым адсканаваны прадмет можа мець любы аб'ём і вагу, а ўсе яго даныя будуць адрасу занесены ў электронную базу. Падобнае абсталяванне, дарэчы, унікальнае не толькі для Беларусі ці краін СНД, але

святые...". Пакажам гасцям форуму старадаўнія дарожныя іконы, распавядзём пра іх лекавую, аберагальную ды іншыя функцыі, а таксама пра іканапісныя традыцыі Веткаўскага раёна.

Акрамя таго, плануем прадставіць у Гомелі два сваіх унікальных выданні, якія ўжо заваявалі прыхільнасць і вялікую ўвагу не толькі ў Беларусі, але і далёка за яе межамі. Маю на ўвазе кнігі "Жывая вера. Ветка" і "Кніжная культура. Ветка". Першая, як вядома, у 2012 годзе заваявала дыплом II ступені на VII Міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы ў Ашхабадзе, а таксама дыплом I ступені на IX Міжнародным конкурсе "Мастацтва кнігі" дзяржаў — удзельніц СНД, які прайшоў у Астане. Што да другога выдання, дык мы прэзентавалі яго пад час правядзення XXI Мінскага міжнароднага кніжнага кірмашу. Мяркую, гэтыя фаліянтны таксама зацікавяць усіх тых, хто наведвае Нацыянальны форум "Музеі Беларусі"...

На здымку (злева направа): намеснік Старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь М.Маркаў, першы намеснік міністра культуры краіны І.Дрыга, міністр культуры Рэспублікі Беларусь Б.Святлоў, спявак Ю.Вашчук (Тэа), народны артыст Беларусі, прафесар М.Фінберг, выканаўчы прадзюсар Белтэлерадыёкампаніі В.Шлягер у час узнагароджання.

Такі Тэа нам патрэбен!

15 мая ў зале калегіі Міністэрства культуры краіны адбылася сустрэча з удзельнікам "Еўрабачання-2014" Юрыем Вашчуком (Тэа), якому была ўручана Ганаровая грамата Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Пасля ўрачыстасцей прысутных гасцей пачаставалі сімвалічнымі каваямі з чызкейкамі.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Вось хочаш напісаць яшчэ некалькі сказаў аб Тэа на "Еўрабачанні"; хочаш адзначыць яго стыльны, інтэлігентны, мінімалістычны, але пры гэтым канцэптually нумар, афарбаваны, адштрыхуючыся ад зместу песні "Cheesecake", у жартаўлівы, іранічны колер; хочаш сканцэнтравана ўвагу на своеасаблівай "дарожцы" крокаў, уплечанай у канву выступлення, якая прымусіла ўспомніць знакамітую "месяцовую паходку" Майкла Джэксана; хочаш аддаць належнае самой кампазіцыі — зусім не громападобнаму хіту, але рэчы, складзенай і аранжыраванай вялікім прафесіяналам; хочаш прызнаць вакальныя вартасці; хочаш адкрыта сказаць пра тое, што даўно так не хваляваўся за роднага канкурсанта; хочаш паклікаць сабе ў саюзнікі велізарную колькасць простых беларускіх грамадзян ды тых, хто мае дачыненне да шоу-бізнесу, тых, хто ўпершыню за шмат гадоў нашага ўдзелу ў форуме адчуў гонар за айчыннага выканаўцу... — як узяла ды перамагла на фестывалі "то ли девушка, то ли виденье"... А мо бачанне-еўра?

Працяг разваг на тэму "Еўрабачання-2014" чытайце ў матэрыяле Алег КЛИМОВА "Канчэпта Свету. Старога" на старонцы 7.

Рэпліка пра... "Берагіню"

Чэслаў ЖЫХ, кіраўнік ансамбля народнай музыкі "Гулянок" Смаргонскай дзіцячай школы мастацтваў імя М.К. Агінскага:

— Пачытаў у папярэдніх нумарах вашай газеты разважанні наконт фестывалю "Берагіня". Ансамбль "Гулянок", кіраўніком якога я з'яўляюся, выступаў на ім апошнія два разы. Уражанні — цудоўныя! Я пабываў на такіх фестывалях у

Польшчы, у Літве, і калі прыехаў на "Берагіню" ўпершыню, то быў прыемна здзіўлены. Гэта адзіны беларускі, дзіцячы, аўтэнтычны форум. Але лепш за мяне скажуць мае вучні...

Патрык МІТЭРКА, удзельнік узорнага ансамбля "Гулянок" (гармонік):

— Дзіцячы гурт "Гулянок" я наведваю ўжо восем гадоў. Калектыў працуе з творамі таленавітых землякоў. Тут мы адкрываем для сябе скарбы музычнай спадчыны Смаргоншчыны, праз якія спазнаём шчырасць і дабрыню беларусаў. Таксама знаёмімся не толькі з

малавядомымі творамі, але і з музычнымі інструментамі, з тэхнікай выканання на іх.

А якая асалода дзяліцца набытымі ведамі з іншымі, радаваць аматараў народнай музыкі цікавымі адкрыццямі! Магчымасць такога абмену набыткамі даюць фестывалі народнай творчасці. Я вельмі рады быў прымаць удзел у Рэспубліканскім фестывалі фальклорнага мастацтва "Берагіня", дзе заняў першае месца. Менавіта тут я пазнаёміўся з новымі сябрамі, даведаўся пра музыку і танцы розных куткоў Беларусі. Вельмі шмат цудоўных уражанняў засталася пасля святкавання Івана Купалы...

Уладзіслаў КАНАПЕЛЬКА-ШУМКОЎСкі, удзельнік гурта "Смаргонскія гарэзы" (барабан-акардэон):

— Мне пашчасціла пабываць на "Берагіні" двойчы. Калі я прыехаў сюды ўпершыню — быў, бадай, самы малодшы з "гарэзаў", але ўжо тады мяне захапіла незвычайная атмасфера фестывалю. Мне спадабалася ўсё: яркія народныя касцюмы, танцы, якіх раней не бачыў, народныя песні, новыя сябры, удзел у канцэртах... Калі даведаўся, што "Смаргонскія гарэзы" будуць удзельнічаць у "Берагіні" другі раз, то вельмі ўзрадаваўся і чакаў паездкі з нецярпліваасцю ды хваляваннем...

Ірына ЗАЯЦ, дырэктар Светлагорскага гісторыка-краязнаўчага музея:

— Пад час сваёй прэзентацыі прадставім праект па стварэнні Гісторыка-турыстычнага цэнтру “Шацілінскі Востраў” у Светлагорску. Справа ў тым, што не так даўно на раённым узроўні была выпрацавана канцэпцыя аднаўлення Шацілінскага вострава, размешчанага на правым беразе Сожа ў межах горада. Там плануецца адкрыць сядзібны музейны комплекс, майстэрні традыцыйных рамёстваў, а таксама ўсю неабходную турыстычную інфраструктуру. Гэта дазволіць праводзіць на месцы былой сядзібы Рамана Шацілы святочныя і тэатралізаваныя мерапрыемствы, у тым ліку фестывалі старажытнай рыцарскай культуры...

Раскрыю — толькі для “К” — і яшчэ адзін сакрэт: пад час Нацыянальнага форуму гідамі па нашай экспазіцыі будуць выступаць музейныя супрацоўнікі, апранутыя ў касцюмы эпохі Сярэднявечча. Яны не толькі распавядуць пра гісторыю Светлагорска, але і прадэманструюць усім ахвотным шэраг археалагічных знаходак, зробленых пад час раскопак Шацілінскага вострава доктарам гістарычных навук Сяргеем Рассадзіным. Акрамя таго, абавязкова прадставім у экспазіцыі скарбы ткацкага мастацтва нашага рэгіёна: шматлікія ручнікі, поцілкі, дываны. Кожны наведвальнік зможа папрацаваць на сапраўдным аўтэнтчным ткацкім станку, а таксама пабываць на майстар-класе, які правядзе адна з нашых майстрых... Так што сумна ў нас дакладна не будзе...

Па словах Валянціны Макаравай, самым бліжэйшым часам пройдзе чарговае пасяджэнне аргкамітэта Нацыянальнага форуму “Музеі Беларусі”. Пад час сустрэчы будзе абмеркавана праграма маштабнага рэспубліканскага мерапрыемства, а таксама вызначаны тыя музейныя канцэпцыі, якія прадставіць у сваіх экспазіцыях кожны рэгіён Беларусі. Пра ўсю далейшую падрыхтоўку да правядзення форуму чытайце ў наступных нумарах “К”.

Эксклюзіўныя вырабы беларускіх ганчароў, звячараная саломка, ператвораная рукамі ўмельцаў у пышныя лілеі ці шыкоўныя капелюшы, тканыя паясы з мудрай сімволікай нашых продкаў — усё гэта ды многае іншае можна будзе ўбачыць на наступных выхадных у Лошыцкім парку Мінска. Тут 24 — 25 мая пройдзе VI Рэспубліканскі фестываль-кірмаш рамёстваў “Вясновы букет”, на які запрашаны лепшыя майстры з усіх рэгіёнаў краіны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Эксклюзіў “Вясновага букета”

Праграма свята, як заўсёды, вельмі насычаная. Усе ахвотныя — у тым ліку, натуральна, і балельшчыкі Чэмпіянату свету па хакеі — змогуць пабачыць выстаўкі работ традыцыйных народных рамёстваў, паўдзельнічаць у майстар-класах ды конкурсных праграмах, а таксама паглядзець канцэртныя выступленні аўтэнтчных фальклорных і аматарскіх калектываў з усіх куткоў Беларусі.

Напрыклад, **Брэсцкая вобласць** прывязе на Рэспубліканскі фестываль дэлегацыю прыкладна з трыццаці чалавек. Сярод іх — народныя майстры з Каманецкага, Лунінецкага, Пінскага, Кобрынскага ды іншых раёнаў, народны ансамбль песні “Рыцкі куфэрак” Маларыцкага ГДК. Таксама сярод удзельнікаў — дырэктар Антопальскага раённага цэнтру рамёстваў Драгічынскага раёна, майстар па ткацтве паясоў Галіна Сцепанюк, удастоеная сёлета спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва.

Творчы “дэсант” прыкладна з сямідзесяці прадстаўнікоў **Магілёўшчыны** прадставіць у Лошыцкім парку рамесніцкае багацце свайго рэгіёна. Майстры з Магілёва, а таксама з Бабруйскага, Асіповіцкага, Горацкага і многіх іншых раёнаў прывяжуць у Мінск свае ўнікальныя вырабы, дапамогуць усім ахвотным зляпіць глечык

або стварыць самаробны шэдэўр з саломкі. А, прыкладам, народны ўмелец Уладзімір Станкевіч з Глускага раёна абяцае навучыць кожнага турыста некаторым прыёмам старадаўняга беларускага рамяства — бондарству.

На падворку **Гродзенскай вобласці** можна будзе ўбачыць вырабы з саломкі і лазы, керамікі ды жалеза, пагутарыць з майстрыхамі, што спрадвеку займаліся ткацтвам і вышыўкай. Там жа ансамбль Трубніцкага ЦДК з вёскі Трубніца Мастоўскага раёна прадставіць на суд глядачоў забаўляльную праграму з дванаццаці творчых нумароў. Акрамя мастаўчан, у свяце паўдзельнічаюць прадстаўнікі з Іўеўскага і Навагрудскага раёнаў.

Не менш цікава будзе пабываць і на падворку **Віцебскай вобласці**, дзе свае вырабы прадэманструюць

каля трыццаці народных умельцаў. Дарэчы, сярод прадстаўнікоў паўночнага рэгіёна Беларусі “засвеціцца” вядомыя рамеснікі з Гарадоцкага раёна: майстар па ткацтве Марына Гушча ды Васіль Сіманковіч. Апошні з’яўляецца дырэктарам мясцовага Дома рамёстваў ды спецыялістам па лозапляценні...

Гомельшчына прывязе ў Мінск таксама даволі прадстаўнічую дэлегацыю. У яе складзе — майстры з Веткаўскага, Добрушкага, Рагачоўскага, Петрыкаўскага раёнаў, вядомыя далёка за межамі вобласці. Напрыклад, разьбяры па дрэве з Гомеля і Добруша Віктар Расолаў ды Валерыі Мінкоў, кіраўніца гуртка па ткацтве Людміла Кавалёва са знакамітай на ўвесь свет вёска Неглюбка Веткаўскага раёна ды многія іншыя.

Мінская вобласць, натуральна, таксама не застанецца ўбаку ад рэспубліканскага свята. На “Вясновы букет” прыедуць пяцьдзесят чалавек з дзевяці раёнаў Міншчыны: Барысаўскага, Пухавіцкага, Валожынскага ды іншых. Акрамя таго, у Лошыцкім парку сталіцы са сваёй канцэртнай праграмай выступіць вядомы дзіцячы фальклорны ансамбль “Вясейка” Вясейскай ДШМ са Слуцкага раёна. Так што прыходзьце ў Лошыцу! Сумна там дакладна не будзе!..

катанне на каньках пад сімфанічны аркестр, паказы сюррэалістычнага кіно і літаратурныя інтэрмедыі, выступленні гуртоў “Нагуль” і “Vuraj”... Праўда, наведвальнікам гэтае задавальненне абыдзецца нятанна: білеты па 170 — 200 тысяч рублёў — гэта, напэўна, увогуле рэкорд для айчынных музейных імпрэз. Але, як патлумачыла дырэктар Музея Заіра Азгура Аксана Багданова, такая цана абумоўлена вялізнымі выдаткамі, і ў першую чаргу — на арэнду спецыфічнай пляцоўкі. Таму зарабіць на гэтым смелым праекце ніхто з яго ініцыятараў нават і не спадзяецца — абы віннымі не застацца. Менавіта па той самай прычыне прэм’ерны паказ рызыкую стаць эксклюзіўным — гэта значыць, “адзіным і непаўторным”.

Установа адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”

- аб’яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:**
- загадчык кафедры майстэрства акцёра;
- прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дызайну (2);
- старшы выкладчык кафедры рэжысуры.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб’явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас:
220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, адзел кадрў;
тэлефон: 292-77-34.

Фотасюжэт нумара

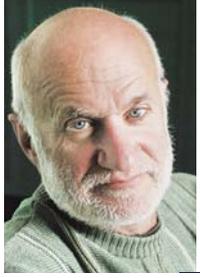
У абдымках гасціннасці

Наш фотакарэспандэнт Юрый Іваноў занатаваў імгненні, калі хакейныя фанаты Чэмпіянату свету-2014 і турысты з розных краін знаёмяцца з утульнымі куткамі святочнага Мінска...

Дзяжурны па нумары

Як не стаць шасцёркай?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ,
спецыяльны карэспандэнт газеты
"Культура"

Карты — азартная гульня і адначасова сацыялагічны пратэктым. Сістэма старшынства карт у калодзе ў вобразнай форме адлюстроўвае стасункі, што рэальна існуюць у грамадстве, а казырная масць увасабляе прывілеяваную групу. Над усімі — казырны туз, але на яго ёсць "пазасістэмны" джокер. Усё — як у жыцці...

Даўно склаўся класічны дызайн карт. Але ёсць яшчэ і сувенірныя, калекцыйныя карты, якія набываюць не для таго, каб скарыстаць па прамым прызначэнні, але захавачь з-за іх эстэтычных якасцей і змешчанага інфармацыі. Гэта карты рэкламнага і асветніцкага зместу. У Сеціве лёгка знойдзеце тысячы, нават дзясяткі тысяч узораў гульнёвых карт на любы густ: з гістарычнымі асобамі і мультышнымі персанажамі, з помнікамі дойлідства і дзяўчынамі з вокладак "Playboy", з шэдэўрамі сусветнага мастацтва і партрэтамі эстрадных зорак...

Абсалютная большасць тэматычных калод сувенірнага характару ігнаруе самую сутнасць карт як гульні з пэўнымі правіламі. Гэта значыць, што калі на картах змяшчаюцца выявы гістарычных падзей, культурных артэфактаў або эпизоды літаратурных твораў, дык не клапацяцца пра адлюстраванне іх іерархіі. Інакш кажучы, нешта другаснае можа быць у калодзе тузом, а штосьці надзвычай важнае, з першага шэрагу, — шасцёркай.

Мне падаецца, што менавіта такіх памылак не здолелі абмінуць у выдавецтве "Рыфтур", калі рыхтавалі наклад сувенірных гульнёвых карт з фатаграфіямі помнікаў дойлідства Беларусі. Коротка перакажу "змест" калоды. Тузы — замкі: Нясвіжскі, Мірскі, Лідскі, Гродзенскі. Каралі — ратушы: Віцебская, Нясвіжская, Мінская, Магілёўская. Дамы — вежы: сядзібныя — у Дворышчы і Красках, Камянецкая і Замкавая — у Нясвіжы. Валеты — палацы: Віцебскі губернатарскі, гомельскі — Румянцавых-Паскевічаў, валожынскі — Тышкевіча, крычаўскі — Пацёмкіна. Дзясяткі — вакзалы: Магілёўскі, Баранавіцкі, Мінскі, Брэсцкі. Дзявяткі — нібыта, узоры побытавых лабудоў: драўляная царква ў Строчыцах, навагрудскі Дом-музей Адама Міцкевіча, млын-вятрак у Дудутках, Прыродна-экалагічны музей у Полацку (былая воданаропная вежа). Васмёркі — установы культуры: мінская Опера, Магілёўскі, Гродзенскі драматычныя тэатры, Нацыянальная бібліятэка Беларусі. Сямёркі — сядзібы: Чапскіх — у Прылуках, Дзеда Мароза — у Белавежскай пушчы, Ільі Рэпіна — у Здраўнёве, Тышкевіча — у Белавежскай пушчы. Шасцёркі — руіны: Картэзіянскага кляштара ў Бярозе, замкаў у Навагрудку, Крэве і Ружанах.

Скажам шчыра, як прапагандысцкі, асветніцкі праект гэтая калода карт сваю функцыю выконвае, і, можа, нават някепска. Чалавек, які ніколі не бываў у Беларусі, праз гэты відзашэраг атрымае агульнае ўяўленне аб гістарычнай спадчыне і культурным патэнцыяле нашай краіны. Але, нагадаю, выдаўцам было б варта парупіцца, каб іерархія помнікаў дойлідства была ў калодзе выбудавана ў адпаведнасці са значэннем апошніх у гісторыі, культуры і сацыяльнай рэчаіснасці Беларусі.

Тое, што Мір і Нясвіж пазначаны як тузы — лагічна. Але чаму шасцёркі — Навагрудак і Ружаны? Чаму Нацыянальная бібліятэка, сімвал культурнага суверэнітэту новай Беларусі, васмёрка? І паводле якой каштоўнасці шка-

Абсалютная большасць тэматычных калод сувенірнага характару ігнаруе самую сутнасць карт як гульні з пэўнымі правіламі. Гэта значыць, што калі на картах змяшчаюцца выявы гістарычных падзей, культурных артэфактаў або эпизоды літаратурных твораў, дык не клапацяцца пра адлюстраванне іх іерархіі. Інакш кажучы, нешта другаснае можа быць у калодзе тузом, а штосьці надзвычай важнае, з першага шэрагу, — шасцёркай.

лы ратушы, што сімвалізуюць грамадскае самакіраванне, стаяць на прыступку ніжэй за замкі феадальных магнатаў? Як у адным шэрагу (дзявяткі) маглі апынуцца царква (Строчыцы) і воданаропная вежа (Полацк)? Чаму ёсць Дом-музей Адама Міцкевіча ў Навагрудку, але няма Купалавай хаты ў Вязынцы? Мяркую, існуюць падставы казаць пра сур'ёзную недапрацоўку рэдактара.

Ды і мастацкі рэдактар, выдавочна, працаваў без натхнення. Ёсць нараканні на мастацкую якасць здымкаў. На большасці з іх прадстаўлены фрагменты архітэктурных помнікаў, але па іх вельмі цяжка ўявіць, як выглядаюць будынкі цалкам. Асабліва няўдалыя фота Крэўскага замка, сядзібы Чапскіх у Прылуках, сталічнага Чыгуначнага вакзала, Мірскага замка.

Гэтая калода каштуе ў шапіку "Белсаюздруку" 23 з паловай тысячы рублёў. Звычайныя гульнёвыя карты — 6-8 тысяч. Пры такой розніцы ў цане і якасць павінна быць адпаведная. Яе ж няма...

Аднак, нягледзячы на пералічаныя вышэй заганы, лічу дадзены праект карысным. Раней і гэтага не было. Спадзяюся ў бліжэйшым часе патрымаць у руках сувенірныя гульнёвыя карты асветніцкага зместу "Полацкая дзяржава" і "Вялікае Княства Літоўскае". Было б някепска, каб турыст, які наведвае Віцебск, мог набыць у якасці сувеніра карты ў стылістыцы Малевіча ці Шагала. Ды, зрэшты, любую актуальную для краіны і цікавую для турыстаў тэму можна прадставіць у такім, пакуль што нязвычайным для нас, але даўно распрацаваным у свеце (хоць бы ў суседніх Расіі ды Украіне) фармаце...

K

Наколькі запатрабавана сёння ў публіцы акустычная гітара? У ЗША нават навучанне на ёй у некаторых установах закрываецца: не карыстаецца попытам, у адрозненне ад электраінструментаў, прыдатных у джазе... Дый нядаўнія Міжнародныя дні мандаліна-гітарнай музыкі "Mandolinissimo" ў рамках цыкла канцэртаў "Мінская вясна-2014" у Беларускай дзяржаўнай філармоніі абышліся зусім без гітары. Няўжо ўсё так дрэнна? І з чым сутыкаецца музыкант, калі вырашае зладзіць свой гітарны сольнік у нас ці, скажам, у суседняй Расіі? Тым больш, што прыкладаў такіх хапае.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Дайце ў рукі мне гітару! Або лепш... мабільнік?

Нагадаем два з іх — з розных гітарных сфер.

Гітарыст, спявак, аўтар шматлікіх рамансаў, запальных інструментальных кампазіцый і пералажэнняў, кампазітар і выканаўца Аляксей Скрыпнік нядаўна адзначыў 15-годдзе творчай дзейнасці. Пераможца міжнародных конкурсаў, дыпламант спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі, лаўрэат прэміі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры ў намінацыі "Эстраднае майстэрства" за 2013 год, ён тройчы ўдзельнічаў у канцэртах "Славянскага базару ў Віцебску", даваў сольнікі ў сталічнай і абласных філармоніях, Рэспубліканскім Палацы прафсаюзаў, на іншых сцэнах, у Грамадска-культурным цэнтры "На Пушкінскай" у Санкт-Пецярбургу. Яго выступленні разлічаны на самую шырокую аўдыторыю, у тым ліку на слухачоў старэйшага ўзросту, якія прыходзяць у канцэртную залу адпачыць душой. Удзельнічаюць у аўтарскіх скрыпнікаўскіх сольніках і запрошаныя артысты, сярод якіх — вядомая эстрадная зорка Надзея Мікуліч, таксама неразлучная з гітарай, а яшчэ — беларускія спартыўныя бальныя пары, пераможцы розных чэмпіянатаў свету, якія "візуалізуюць" у экспрэсіўных танцах лацінаамерыканскія рытмы і стыль фламенка-ф'южн. Супрацоўнік Магілёўскай абласной філармоніі Людміла Маццела пісала ў мясцовай прэсе пасля аднаго з выступленняў Аляксея Скрыпніка: "Гітарыст-віртуоз скарыў магілёўскіх глядачоў чужоўным валоданнем інструментам, філіграннай тэхнікай, фантастычным тэмпам і неверагодным абаяннем".

Лаўрэат пятнаццаці прэстыжных міжнародных конкурсаў, саліст Беларускай дзяржаўнай філармоніі Павел Кухта грае для іншай аўдыторыі — вытанчаных эстэтаў, прыхільнікаў невядомых у нас замежных твораў, класічных і сучасных. Але прыяцпы арганізацыі канцэртаў у яго — такі ж: сам сабе саліст, сам сабе прадзюсар.

— Ад філармоніі, — расказвае Павел, — мне даводзілася выступаць і ў дзіцячых садках, і ў аграгарадках. Але там конкурсныя творы не выканаеш: трэба штосьці больш вядомае, пазнавальнае, хаця і разнастайнае па стылях ды прыёмах. Для развіцця ж музыканта і, шырэй, усёй нацыянальнай культуры патрабуецца зварот да новага, сучаснага, нязведанага. Мне даводзілася граць у нямецкіх, так бы мовіць, вёсках. І я быў здзіўлены, наколькі тамтэйшая публіка разбіраецца ў гітарным рэпертуары, нават пытаецца, у якой рэдакцыі я выконваю той або іншы твор. Тое ж самае — у

Не менш цікавым стаўся і сёлетні праект Кухты "Віртуозы гітары" — сумесны канцэрт з пецярбургскім гітарыстам Антонам Баранавым.

— Мы пазнаёміліся, — распавядае Павел, — на Міжнародным фестывалі-конкурсе "Віртуозы гітары", дзе ў розныя гады становіліся пераможцамі. Адсюль і назва праекта — як даніна повагі гэтаму буйному творчаму саборніцтву. Хацелася паказаць дзве розныя выканальніцкія школы, дзве індывідуальныя манеры, бо Антон — з кагорты тых музыкантаў, якія, пры ўсёй грунтоўнасці адукацыі, зрабілі сябе самі. Ягоны тэмперамент надае любому твору адчуванне руху, а добрае пачуццё формы дазваляе амаль архітэктурна "адбудоваць" нават самую "раскіданую", напаймправізацыйную музыку. Я неаднаразова граў "сольнікі", у тым ліку на радзіме Антона — у Пецярбургу, на такой адказнай пляцоўцы, як Клуб гітарыстаў.

Ці магчыма знайсці таго, хто за штосьці адказвае?

Але "дуэтныя" канцэрты, калі кожны грае па адным аддзяленні, а ў фінале — разам, больш цікавыя. І для нас, выканаўцаў, і для публікі. Атрымліваецца больш разнастайна, узнікае нагода для параўнанняў. А ў фінале мы ўвогуле ўтвараем своеасаблівае шоу — граем не проста дуэтам, а на адной гітары ўдваіх. Знайшлі адпаведную п'есу — "Фіга-фага" польскага кампазітара Міраслава Драздоўскага, падрыхтавалі яе літаральна за два дні. Арганізацыйныя пытанні, на жаль, так хутка не вырашаюцца...

Між тым, у той жа філармоніі гэтым займаецца цэлы аддзел. Але знайсці, хто за што адказвае, часам бывае немагчыма: адказваюць — усе і за ўсё. А значыць — ніхто і ні за што. Справа тут зусім не ў скарачэнні колькасці супрацоўнікаў (іх, дарэчы, заўсёды будзе не хапаць, асабліва дасведчаных і зацікаўленых), а ў іх асабістай адказнасці за тое або іншае мерапрыемства. Пакуль жа — музыканты (не толькі гітарысты, але і прадстаўнікі іншых спецыяльнасцей) змірыліся з такой сітуацыяй і разумеюць, што калі не займацца арганізацыяй канцэртаў самім музыкантам, дык і іх творчасць, падобна на тое, віраваць не будзе. Вядома, павінны быць крокі насустрач аднаму. Але ідэальны варыянт, пэўна, такі: ідэя правесці канцэрт — за музыкантам, яе творчае ўвасабленне — таксама за ім, а ўжо арганізацыйныя пытанні — за канцэртнай установай...

K

Колькі тыдняў таму ў Інстытуце культуры Беларусі адбылася прэзентацыя выдання “Скарбы музеяў Беларусі”. Наклад — невялікі. Пасля таго як музеі, што спрычыніліся да праекта, атрымаюць свае “аўтарскія” асобнікі, рэшта пойдзе на прэзентацыйныя мэты. У шырокім продажы альбом не з’явіцца. Ды і дарагаваты ён для масавага глядача. Удзельнікі ж прэзентацыі атрымалі ў якасці падарунка дыскі, якія каштуюць непараўнальна менш за кнігу, але змяшчаюць усю тую ж візуальную інфармацыю, што і яна.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

“Лічба” vs. папера, флэшка vs. кніга?

У сувенірным кіёску Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь шыкоўны друкаваны альбом-каталог выстаўкі “Дзесяць стагоддзяў беларускага мастацтва” вагой чатыры з паловай кілаграмы і коштам каля 400 000 рублёў мае значна меншы попыт, чым флэшка з той жа інфармацыяй за 60 000 рублёў. Апошніх на дадзены момант прададзена прыблізна ў чатыры разы больш, чым альбом. А каб зрабіць больш даступным для аматараў мастацтва альбом-каталог беларускіх мастакоў Парыжскай школы, яго кошт давалося зменшыць на чвэрць ад зыходнага. Можна з вялікай доляй упэўненасці сцвярджаць, што згаданы вышэй выдавецкія практыкі не ажыццявіліся б без дапамогі спонсараў, для якіх укладанне ў культуру — праца на імідж. А вось ці ўзялося б хоць адно выдавецтва здзейсніць такое на ўласную рызыку — пытанне.

Талака

Брыль — на лоб, ды ў дарогу, бо Бульбачка ўжо варыцца

У нядзелю, 18 мая, гарналыжны цэнтр “Сілічы” запрашае ўсіх на акцыю “Свята Бульбаша”. Мерапрыемства стане знакавай падзеяй Года гасціннасці. Інакш кажучы, не толькі беларусы, але і госці ды ўдзельнікі Чэмпіянату свету па хакеі змогуць літаральна на смак адчуць самабытнасць нашай традыцыйнай культуры. І, думаецца, “Свята Бульбаша” стане акцыяй не толькі сацыяльна-культурнай, але і іміджавай. Хтосьці скажа, “бульбаш” — мянушка крыўдная. Я ж больш схіляюся да думкі, што тая нацыя моцная, якая здольная да самаіроніі. Так што Бульбаш — гаспадар зямлі беларускай, добры, вясёлы, кемлівы, справядлівы. І ад яго наўпрост залежыць “ужны” дабрабыт краіны. Інакш і заўтра будзем закупляць бульбу ў галандцаў...

Яўген РАГІН

Пра змест свята крыху пазней. Спачатку — пра тое, як яно нарадзілася. Ну дык вельмі традыцыйна, па-беларуску: з дапамогай талакі, або ўсёй нашай грамады. Арганізатары: РГЦ “Сілічы”, ТДА “Белавагруп”, “Свята.by”. А садзейнічалі ім Мінскі аблвыканкам, міністэрствы лясной гаспадаркі, спорту і турызму, гандлю, культуры, транспарту і камунікацый, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Партнёраў адмысловай акцыі і пералічыць цяжка: іх дзясяткі. Вось і кажу: за справу ўзяліся ці не ўсім беларускім светам. Проста прынята ў нас так, і спрадвечныя традыцыі ніхто балазе адмяняць не збіраецца.

Цяпер — пра канцэпцыю. Яна таксама цалкам адпавядае традыцыям нашай традыцыйнай культуры. Ну што зробіш, любім мы бульбу, або “другі

Сітуацыя, калі інфармацыя на лічбавым носыбіце абыходзіцца спажываючы значна танней, чым тая, што выйшла з друкарні, для нашага інфармацыйнага рынку ўжо звыклая. Усё больш чытачоў аддае перавагу электронным кнігам. Здаецца, зусім нядаўна людзі бавілі час у доўгай дарозе, чытаючы кнігі і часопісы, а цяпер пасажыры ў электрычках ды міжнародніх аўтобусах глядзяць фільмы на ноўтбуках ды смартфонах.

Часта бываючы ў кніжных крамах, я здзіўляюся той акалічнасці, што кнігі, якія нават дзесяць-пятнаццаць гадоў таму былі б прадметам гордасці ўладальніка і якія фактычна з’яўляюцца бібліяграфічнай каштоўнасцю, можна набыць па смешнай цане. Выглядае так, нібыта збіраў хтосьці бібліятэку, кніга да кнігі, а ў вачах ягоных нашчадкаў — “вязняў” Сеціва — кнігазбор ужо ніякай каштоўнасці не ўяўляе. У лепшым выпадку, у букіністыч-

ную кнігарню знясуць, а могуць жа — і на сметнік...

Яшчэ калі ўзводзіўся новы будынак Нацыянальнай бібліятэкі, у друку выказваліся самыя розныя меркаванні адносна таго, якую ролю ў культурнай прасторы краіны накіравана адыграць апошняй. І было сярод меркаванняў такое: роля гэтая будзе нязначная, бо дзякуючы камп’ютарызацыі якую заўгодна інфармацыю, кнігу ці перыёдыку можна атрымаць “з дастаўкай на дом”; страчваецца сам сэнс наведвання бібліятэкі, працы ў чытальнай зале. На маю думку, гэта перабольшанне. Ды і сутнасць Нацыянальнай бібліятэкі не зводзіцца да схемы “кнігасховішча — чытальная зала”. “Нацыяналка” — структура шматфункцыянальная, і, сярод іншага, яна фактычна з’яўляецца даследчым інстытутам, цэнтрам інфармацыйных тэхналогій. І ўвогуле, яна ў

нас адна такая. А вось рэгіянальным бібліятэкам, каб выжыць, даводзіцца прыцягваць публіку нязвыклым для такога роду ўстаноў крэатывам. У прыватнасці, далучэннем спажываючы інфармацыі да Інтэрнэту.

Сёння нярэдка друкаванае выданне ідзе ў продаж з дадаткам у выглядзе дыска, які можа лічыцца і цалкам самадастковым інфармацыйным чыннікам. Альбо да дыска прыкладаецца брашура з аповедам пра тое, што змешчана на лічбавым носыбіце, — скажам, зборнік вершаў і аўдыядыск з песнямі на гэтых вершы ці відэашраг славуатасцей той або іншай краіны ў спалучэнні з друкаваным нарысам яе гісторыі.

Асабіста мне ўяўляецца малаверагодным, што кніга, нават калі яна будзе сунута флэшкай і дыскам з першых пазіцый на перыферыю інфармацыйнага поля, можа знікнуць зусім, бо наяўнасць альтэрнатыўных

носыбітаў — гэта, у рэшце рэшт, пытанне інфармацыйнай бяспекі. Папяроваму носыбіту, у адрозненне ад лічбавага, для актывацыі ды прагляду не патрэбна складанае тэхналагічнае забяспячэнне. Раскрыў сабе кнігу — і чытай. Дый згубіць флэшку прасцей, чым кнігу...

Хутчэй за ўсё, бібліятэкі — грамадскія і прыватныя, — саступаючы камп’ютару, у які загрузаны кнігазбор, шмат якімі чыннікамі функцыянальнасці, застануцца знакамі элітарнасці і нязводнага сантыменту да друкаванага слова. Але, захоўваючы свае асноўныя рысы, кніга пад уплывам новых інфармацыйных тэхналогій усё ж такі мусяць змяніцца — і вонкава, і структуральна. І кампакт-дыск у спецыяльнай “кішэні” на форзацы мне падаецца толькі пачаткам гэтых змен...

К

абяляльнасці нашых сувеніраў. Кожны з завулкаў прывяздзе да Горада майстроў. Тут навучыцеся вырабляць саганы для варкі бульбы. Саламяны брыль ды вышыванку з тканым поясам можна будзе набыць і ля сцэны “Брыль”, дзе мяркуецца прэзентаваць стылізаваныя фальклорныя гульні, у тым ліку — “Пасадку бульбы”. Пасля гэтага вельмі дарэчным падасца абрад-наватвор “Прысвячэнне ў бульбашы”. Уяўляецца, колькі замежных братаў у нас з’явіцца?

Не мінаеце і сцэну “Бочка”. Тут навучаць танчыць “Бульбу”. Спецыяльна для свята ўзводзіцца “Леснічоўка” з традыцыйнай сялянскай “Прызбай”, дзе можна будзе развучыць і выканаць грамадой беларускія народныя песні. На фотапалюцыцы любы ахвотны зможа спрычыніцца да гумарыстычнай фотасесіі ў бульбашоўскім антуражы.

Аматары спорту могуць паспрабаваць сілы ў картынгу, на канатнай дарозе, а таксама — пракаціцца на квадрацыклах, пагуляць у пэйнтол.

Для дзяцей — свая праграма: тэатралізацыі, гульні, дыскатэкі, атракцыёны.

А калі вы стоміцеся ад феерычнай мітусні святочнага віру, можна будзе адпачыць на прыродзе, ля Ляснога возера.

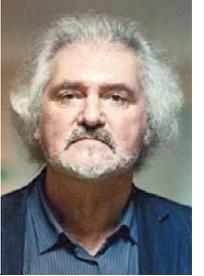
І, натуральна, каб дарога да іміджавай акцыі “Свята Бульбаша” стала больш камфортнай, будзе арганізаваны дадатковы транспарт ад аўтобускай станцыі “Славінскага”.

Дык сустрэнемся на Свяце Бульбаша!

К

На маю думку...

Што руйнаваў Напалеон III?

Ігар ВУГЛІК,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Аўтэнтыка — гэта ці не галоўная асаблівасць гістарычнага помніка. Ніякія зробленыя “пад дрэва” пластмасавыя панэлі, пабудаваныя наноў з сучасных матэрыялаў сцены не заменіць кавалка сапраўднага драўлянага карніза ці фрагмента кладкі. Тая ж сцяна старадаўняй Каложы распавядзе пра гісторыю беларускай культуры больш, чым багата ілюстраваны альбом.

Трэба разумець, што вонкавая прыгажосць не ідэнтычная якасці помніка. Шурпатая паверхня няроўнай старажытнай сцяны невымерна больш каштоўная за новую сучасную тынкоўку, таксама як і адпаліраваная за стагоддзі рукамі паверхня стала ці парэнчаў стварае непаўторны імідж рэчы, інтэр’ера. Невыпадкова ў інтэр’ерах кавярняў еўрапейскіх гарадоў гістарычны кампанент — адзін з самых папулярных. У іх аздабленні выкарыстоўваюцца антыкварныя прадметы побыту ды фотаздымкі славурых наведвальнікаў іх установы, старых вуліц раёна. На жаль, кафе ў стылі сапраўднага, а не эклектычнага рэтра — рэдкая з’ява для Беларусі, асабліва ў рэгіёнах.

Канешне ж, можна аднаўляць, адбудоваць страчаныя помнікі наноў, як гэта робяць літоўцы ці ўкраінцы, але — вельмі асцярожна, па дакладных узорах, у адпаведнай тэхніцы і з падобных матэрыялаў. Думаецца, кавалкі старажытнай каменнай кладкі сцяны вала ў Нясвіжы больш цікавыя за сучасныя цагляныя абарончыя сцены. У той жа час, стварэнне навабудаў пры наяўнасці адпаведнай дакументацыі, руплівым захаванні фрагментаў старажытнай кладкі — справа патрэбная (удалыя прыклады — царква Святога Духа ў Мінску і Дабравешчанская ў Віцебску). Аднак руйнаванне будаўнічымі арганізацыямі архітэктурнага помніка і яго адбудова наноў (як гэта было з Траецкім прадмесцем і крылом Нясвіжскага замка) — рэч недапушчальная, бо такім чынам фактычна адбываецца знішчэнне помніка. Да таго ж гістарычны помнік — не месца для практыкаванняў уласных фантазій, тым больш стылістычна не вытрыманых. Яго галоўная якасць — адпаведнасць арыгіналу.

Апаненты могуць сказаць, што горад і архітэктура — рэчы жывыя, якія адлюстроўваюць творчы вопыт пакаленняў архітэктараў, прычым татальныя перамены адбываліся нават у буйных сталіцах Еўропы. Так, барон Асман пры падтрымцы Напалеона III ажыццявіў глабальную перабудову цэнтра Парыжа — было знесена больш за 20 тысяч дамоў. Але прычына заключалася не ў мастацкай, а ва ўтылітарнай канцэпцыі: неабходна было ліквідаваць мноства вузкіх вуліц, дзе парыжане сістэматычна будавалі барыкады, і стварыць шырокія вуліцы, бульвары для праходу войскаў. Акрамя гэтага, новы Парыж будаваўся як еўрапейская сталіца з адпаведным густам ды шыкам, і (хаця я аматар сярэднявечнага горада) мастацкае аздабленне ды веліч новага Парыжа не могуць не захапляць: з’яўляецца ўражанне, што вуліцы — працяг салонаў Како Шанэль. Як і інтэр’еры тых дамоў з ляпнінай, роспісамі столі, старажытнымі

...Аднак руйнаванне будаўнічымі арганізацыямі архітэктурнага помніка і яго адбудова наноў (як гэта было з Траецкім прадмесцем і крылом Нясвіжскага замка) — рэч недапушчальная, бо такім чынам фактычна адбываецца знішчэнне помніка. Да таго ж гістарычны помнік — не месца для практыкаванняў уласных фантазій, тым больш стылістычна не вытрыманых. Яго галоўная якасць — адпаведнасць арыгіналу.

дзвярыма, якія, нягледзячы на змены гаспадароў (набыць жыллё ў цэнтры — не па кішэні нават нябедным гараджанам), адпавядаюць гістарычнай аўтэнтыцы.

Нават помнік прыроды — функцыя аўтэнтчнага атачэння. Калі старажытныя валуны (прывнесены, між іншым, ледніком са Скандынавіі, Прыбалтыкі), аб’екты шматвекавых культурных дзеянняў, у якіх яны ўтваралі сэнсавы і ландшафтны цэнтр, перавозыцца і кладуць адно да аднаго — гэта нагадвае каменяломню. Сумнае ўражанне выклікаюць і высаджаныя ўздоўж сцежак у Нясвіжскай палацавым парку яліны ды іншыя дрэвы, якія закрываюць выдатны краявід і ператвараюць старажытны парк у лесапасадку.

Перакананы: каб помнік увайшоў у грамадскую свядомасць, неабходна яго грамадская прэзентацыя, найперш — у сістэме масавага дасугу, паўсядзённага жыцця, побыту. Тут значную ролю адыгрываюць мясціны, звязаныя з пэўнай гістарычнай падзеяй, паданнем, легендай, міфам, якія ўводзяць артэфакт у гістарычную памяць. Чаму б не выкарыстаць у турыстычнай інфраструктуры месца старадаўняга капішча ў Мінску, якое праіснавала каля валуна на беразе Свіслачы да пачатку XX ст., Залатую горку, дзе прыблізна мог размяшчацца маёнтак з млынам міфічнага Менеска? Усё гэта здольнае фарміраваць грамадскую гістарычную свядомасць не горш за падручнікі ды манаграфіі. Гэта датычыцца і месцаў знаходжання вядомых асоб, прычым не дамоў з урачыстымі шылдамі, дзе яны жылі і куды далёка не кожны трапіць, а грамадскіх месцаў іх знаходжання. Думаецца, што пры адпаведным падыходзе тыя ж кавярні, дзе сядзелі (а можа, і не сядзелі, а збіраліся пасядзець) у Віцебску Шагал ці Малевіч, забяспечылі бы іх уладальнікам папулярнасць і даход, а гісторыі мастацкай культуры — новых аматараў...

(Заканчэнне. Пачатак матэрыялу чытайце на старонцы 1.)

— **А ці не падаецца вам, што ўменне нешта добра хаваць пад калодай — гэта ўвогуле праява нашага нацыянальнага архетыпу? Інакш і выжыць было б складаней у тыя самыя ліхія часіны...**

— Уявіце такую сітуацыю: вакол лес, халадэча, прыцемкі, ваўкі выюць. А ў вас у пушчы засталася толькі адна запалка. Натуральна, вы яе выкарыстаеце толькі ў той момант, калі будзеце на сто працэнтаў упэўнены, што яна распаліць вогнішча. Падрыхтуеце добрае месца, набіраеце трэсак і сухога лісця... Бо інакш атрымаецца кароткі сплах — і ўсё, ніякіх вынікаў! Шанец страчаны незваротна...

Вось і беларусы праз доўгі час захоўваюць уласны патэнцыял — настолькі старанна, што многім падаецца, быццам яго ў нас і няма. Але тое, што я бачу і адчуваю, пераконвае мяне ў адваротным...

— **Вы так часта сустракаецеся з нашымі суайчыннікамі, што, напэўна, маеце адказ на "вечнае" пытанне: якія яны, беларусы?**

— Беларусы — гэта нацыя Божа. Гэта тыя людзі, што падставяць другую шчаку, калі ўдарылі па першай. Яны цягліва, спакойна, па-хрысціянску ўсё пераносяць. І няспынна імкнуцца да вышэйшага, нягледзячы ні на якія складанасці ў жыцці...

— **Не так даўно спрачаліся пра постаць Тадэвуша Рэйтана, на радзіме якога мы акурат знаходзімся. Ці меў ён рацыю, супрацьпастаўляючы сябе ледзь не ўсяму свету? Бо, у выніку, здаецца, нічога не атрымаў, апроч трагедыі свайго ўласнага жыцця...**

— Зерне, якое ўпала ў глебу, павінна памерці — інакш яно не дасць коласа, у якім цэлая процьма такіх жа зярнятак. А калі зерне будзе думаць пра сябе як пра цэнтр сусвету, будзе дбаць пра тое, каб ацалець... Тады яно таксама з цягам часу памрэ, але памрэ бясплодным.

Зрэшты, тут выбар за кожным: дзеля чаго ты хочаш жыць? Дзеля свайго надзённага задавальнення, жыць выключна сённяшнім днём, не думаючы ні пра будучыню сваіх дзяцей, ні пра вечнасць?.. Але ж можна задаваць сабе пытанні, узірацца ўглыб, углядацца ў вышыню... І пачаць жыць нейкімі іншымі катэгорыямі. Той, хто выбірае вечнасць, не можа рупіцца толькі пра ўласны "жывот" — ён імкнецца зрабіць тыя справы, якія і пасля яго смерці не знікнуць...

— **А ці няма крыўды за тое, што вольна праграма выйшла, а тыя руіны, апетыя ў ёй, як стаялі занябаныя, так і стаяць, і "тубыльцам" па-ранейшаму няма да іх справы?..**

— Я пра гэта проста не думаю. Прыехаў, зрабіў тое, што мусіў зрабіць, — і рух далей. А ўсё астатняе — ужо не твая справа. Не трэба чакаць нейкіх вынікаў — напрыклад, лаўраў на галаву. Галоўнае — не спыняцца ды ісці сваім шляхам. А людзі ўжо неяк самі разбярэцца...

— **На вашых вачах адбываюцца сумныя працэсы. Прыкладам, сьпінныя некалі мястэчкі пераўтвараюцца ў бязлюдныя вёскі, а вялікія ў мінулым вёскі — у бесперспектыўныя хутары з "трыма бабулямі". Ці не ўзнікае ў вас уражання, што вы апісваеце "натуру, якая сыходзіць"?**

— Чаму ж, ёсць вёскі, якія, наадварот, разрастаюцца — скажам, на Магілёўшчыне. Там нават дэмаграфічны баланс паляпшаецца. Што да сумных прагнозаў... Я іх рабіць не спяшаўся б. У жыцці ўсё можа змяніцца імгненна — кожны з нас здатны прывесці процьму такіх

Недылетанцкія прынцыпы іранічнага Дылетанта

"Рабі што робіш — і будзе што будзе"

прыкладаў, нават з уласнага досведу. Як у маёй вёсцы казалі, не паспела ліса хвастом махнуць...

— **Ці не скрушна вам увесь час апавадаць пра напаўзруйнаваныя помнікі, якія чэзнуць літаральна на вачах?**

— А што, у Афінх або Рыме няма руін?

— **Праблема, мабыць, у тым, што многія не бачаць у нашай культурнай спадчыне перспектывы...**

— Пытанне папраўдзе філасофскае. Ну якая перспектыва ў гэтага лісця? Ужо ўвосень яго не будзе. Але ўвесну з'явіцца новае. Адна эпоха змяняе іншую: замест готыкі прыйшло барока, потым — класіцызм...

— **І што, нічога не застаецца?**

— Застаецца жыццё — у вечна зменлівых сваіх формах. Кожны чалавек, які з'яўляецца на свеце, — гэта новы чалавек. І пакуль мы жывём на гэтай зямлі, давайце трохі варушыцца, нешта рабіць! Бо якая альтэрнатыва? Сесці на прызбе ды на ўвесь голас румзаць: "Гаротная наша Беларусь! Адны ў нас засталіся руіны, і што ж з намі будзе заўтра?..."

Халера яго ведае, што з намі будзе. Можна, увогуле, — сусветны патоп. А можа, да нас прыедуць турысты з іншых галактык. Хто здатны сёння прарочыць, як пойдучы справы надалей? Невядома, адкуль мы прыйшлі і куды пойдзем. Але сёння мы — тут, на гэтай зямлі! І таму трэба захоўваць сваю культуру, мову, звычаі. Трэба жыць не сумнымі прагнозамі, а сваёй душой. Таму мой прынцып такі: "Рабі што робіш — і будзе што будзе". Я жыву менавіта так.

— **Аднак не маючы ўпэўненасці ў заўтрашнім дні, чалавек пачуваецца на свеце вельмі няўтульна...**

— Якая патрэбна ўпэўненасць? Кожны з нас можа быць упэўнены толькі ў адным: ты — Божае стварэнне, якое прыйшло на гэты свет недарэмна. І калі ты нарадзіўся чалавекам, дык і будзь ім, не ператварайся ў нешта іншае. Калі ты нарадзіўся нігерыйцам — любі сваю Нігерыю, а калі беларусам — дык будзь беларусам. Таму я не збіраюся адсюль з'язджаць, як бы там ні складаліся абставіны ў непрадказальнай будучыні. Мой дзед заўсёды казаў: дзе цябе гора спаткала, там ты яго і перажыві. Усё адно ты не ўцячэш ад тых унутраных праблем ды складаных пытанняў, якія немінуча паўстаюць перад кожнай асобай...

скінуўся, каб хоць на якога канягу з брычкай наскрэбці...

— **Ці не з'яўлялася ідэя пашырыць геаграфію падарожжаў? Прыкладам, "дылетант" у Парыжы або ў Венецыі...**

— А навошта? У нас столькі сваіх фаніных мясцін! Зрэшты, кожнаму сваё. Камусьці — Венецыя, а камусьці — Прыпяць. І ад Беларусі я ніколі не стамлюся. Як можна стаміцца ад роднай хаты?

— **Лік выпускаў праграмы ўжо, пэўна, перасягнуў паўтысячы. Няўжо вы не адчуваеце нейкай вычарпанасці матэрыялу?**

— Прыступаючы да напісання сцэнарыя, часам мяркуеш: ну, ёсць

Увогуле, мушу зазначыць, што на СТБ мне працуецца вельмі лёгка, ніякіх непаразуменняў не ўзнікае.

— **На тэлебачанне вы прыйшлі з тэатра. Ці ёсць для вас прынцыповая розніца паміж гэтымі відамі дзейнасці?**

— І яшчэ якая! Калі працуеш на сцэне, дык бачыш рэакцыю залы і падсілкоўваешся яе энергіяй. На тэлебачанні ж гэтай падтрымкі няма: я не магу бачыць вочы тых, хто сядзіць перад сваімі экранамі. Адчуваю нейкую аддачу, толькі трапляючы ў кола такіх людзей, як вы. Вы даеце мне тую сілу, якая патрэбна, каб рухацца далей, каб разумець, што ты прамаўляеш не ў пустэчу. Ці можа пісьменнік пісаць у стол? Вядома, так, але для камфортнага самаадчування яму ўсё адно патрэбны чытач. Як і кожнаму чалавеку патрэбны суразмоўца. Ну, і хочацца верыць, што гэты працэс паміж намі ўзаемны: мы абменьваемся стваральнай энергіяй.

— **Скажыце, а з тэатра вы сышлі незваротна?**

— Сышоў, але... пра незваротнасць казаць не буду. Я не пакідаю мары зрабіць што-небудзь у тэатры. Альбо, магчыма, нават у кіно. Пакуль нешта нібыта "не папускае" мяне да гэтай справы. Ёсць нейкая ўнутраная няўпэўненасць...

— **І пра якую ролю вы марыце? Няўжо Гамлета?**

— Не буду казаць. Калі прыспе час, пойдзеце і самі ўбачыце. А калі ён прыспе, не ведаю. Мінула зіма — глядзіш, і трава зазеленела. Значыць, прыспеў яе час...

— **Прызнайцеся шчыра, а ці не з'яўляліся ў вас думкі неяк кінуць гэта ўсё і заняцца, скажам, продажам касметыкі?**

— Прызнаюся: такія думкі з'яўляліся. Было натуральнае памкненне зарабляць грошы, уладкоўваць неяк свой побыт. І калі б я кіраваўся менавіта такімі матывацыямі, дык даўно быў бы ўжо не "дылетантам", а прафесіяналам — вядома, у якой-небудзь значна больш прыбытковы

неякая вёсачка на водшыбе, у ёй цэркаўка стаіць, і нічога там, нібыта, надзвычайнага. Потым ідзе у бібліятэку, адну кніжку бярэш, другую... А гісторыкі ды мясцовыя краязнаўцы цяпер вельмі спраўна працуюць, публікацый з'яўляецца багата. Чытаеш — і проста ваў! Столькі, аказваецца, у той вёсцы было цікавых падзей... Усё, што адбывалася цягам мінулых стагоддзяў, адбывалася таксама і там. Дый у нас тут ледзь не на

...А гісторыкі ды мясцовыя краязнаўцы цяпер вельмі спраўна працуюць, публікацый з'яўляецца багата. Чытаеш — і проста ваў! Столькі, аказваецца, у той вёсцы было цікавых падзей... Усё, што адбывалася цягам мінулых стагоддзяў, адбывалася таксама і там. Дый у нас тут ледзь не на кожным квадратным метры дзеяліся справы сусветнай гісторыі!

вай галіне. Ну так, бываюць часам такія капрызлівыя думкі: вось, маўляў, я ўжо столькі гадоў працую, а ў мяне няма нават уласнага аўто... Як выбіраюся ў родную вёску, тэлефаную землякам, каб яны мяне сустрэлі. І тыя дзівяцца: мы тут у калгасе робім, і тое ўжо здолелі на свой транспарт набіраць, а ты ж у Мінску, на тэлебачанні... Я ім тлумачу: калі б я ставіў перад сабой іншыя мэты ў жыцці, дык, напэўна, прыехаў бы да вас на добрым "джыпе". Але я жыву іншым і атрымліваю ад гэтага кайф. Бо адчуваю, што раблю вельмі патрэбную справу. Таму і працягваю падарожнічаць па нашых вёсках у сваім дурнаватым выглядзе. Падарожнічаю, як вы заўважылі, пехатою. Няхай бы хто

кожным квадратным метры дзеяліся справы сусветнай гісторыі!

Пераважна я еджу па вёсках, але ж ёсць яшчэ і раённыя цэнтры (іх пакуль ахоплена толькі каля 20), ёсць гістарычныя раёны ў вялікіх нашых гарадах... А ў кожную мясціну з часам карціць вярнуцца зноў, бо амаль няспынна адкрываюцца нейкія цікавыя звесткі. Таму хаця мужчыны сёння жывуць значна даўжэй, чым раней (і войнаў, дзякаваць богу, няма, і медыцына, як ні круці, стала лепшай), я больш чым перакананы: матэрыялу на мой век хоціць!

Пытанне "з залы": "А ці можна набыць дыскі з архівам усіх "Падарожжаў"..."

— Думаю, гэтае пытанне лепш адрасаваць майму кіраўніцтву.

— **Але ж павінен наступіць момант, калі трэба актыўна ўмяшацца ў ход падзей, бо формула "ідзе як ідзе" ўжо не задавальняе...**

— Такі момант трэба адчуць сваім сэрцам. Ды, зноў жа, рабіць толькі тое, што ты адчуваеш патрэбным зрабіць. Ну, хаця б нават прыехаць сюды, на суботнік у Грушаўку. Я гэта зрабіў, бо адчуў, што гэта патрэбна. І так заўсёды. Галоўнае — не ўцякаць ад таго, што сустракаецца табе на шляху, і не імкнуцца спрасціць апошні...

Размова перапыняецца папраўдзе кінематаграфічнай сцэнай, якая дзеецца непадалёк. Удзельнікі суботніка, што прыехалі з Ляхавічаў, вяляць бензапілой дрэва (натуральна, не са старога парку), і яно рызыкне нізрынуцца на шыкоўны матацыкл, які прывёз ім невялічкае "папаўненне" з Мінска. Інтэрв'юэнт не можа застацца ўбаку ад падзей і дае свае парады. Сумеснымі клопатамі, усё скончылася добра.

— **Цікава, а ці часта вы атрымліваеце лісты ад патаемных прыхільніц?**

— Мне неяк казалі, што па тэлевізары я выглядаю гадоў на семдзясят. Вядома, гэта святая праўда! Таму мае мужчынскія чары дзейнічаюць выключна на пенсіянерак.

— **Як вядома, рэжым тэледымак вельмі напружаны. Можна, у вас ёсць дваінікі — на выпадак, калі захварэеце?**

Голас "з залы": "Трэба яго кланіраваць".

— Ну, паспрабуйце...

Калі ласка, набярыцеся цярпення, знайдзіце колькі хвілін і прачытайце матэрыял, што завяршае серыю артыкулаў, прысвечаных нашым поп- і рок-выканаўцам, якія цяпер працуюць за мяжой, а таксама тым з іх, хто не скарыстаўся магчымасцю паслужыць сучаснаму музычнаму мастацтву па-за Беларуссю. Згодны?

Алег КЛІМАЎ

Усе не паедуць!

Яшчэ колькі гадоў таму мы білі ў набат, назіраючы за чарговым ад'ездам беларускага артыста на пастаяннае месца жыхарства ў іншую краіну. З пенай ля рота дакаралі: як так — кінучь айчыну, дзе ён быў народжаны, дзе яго выгадавалі і выхавалі, далі адукацыю і працу, нават, быць можа, адзначылі поспехі ўзнагародамі!

...Але мінуў час, крыўда і асцярогі "ўстаканіліся". На змену абструкцыі прыйшла фаза працверажэння і разумення рэалій. Высветлілася, што многія з тых, хто развітаўся з родным краем, не забыліся на яго, а працягваюць верна служыць на ніве мастацтва і свайму куту, і дому, яшчэ нядаўна чужому.

Патлядзіце хоць бы на фронтменаў гурта "Б1-2", які сёння анансуюць няйначай як "легенду бабруйскага року". Даўным-даўно пакінуўшы горад, што адзязчыў ім першай славай, артысты ў Ізраілі, у Аўстраліі, у Расіі заўсёды памяталі пра свае карані, слалі "ім" прывітанні, а стаўшы ўжо суперпапулярнымі, часта і з задавальненнем прыязджаюць з канцэртаў у Беларусь, атаясмяляючы сябе ў першую чаргу з ёю.

Або рэпер Сярога, які асацыіруецца цяпер у асноўным з Украінай, без усялякіх найграных і вымушаных эквівокаў называе сябе грамадзянінам Беларусі. Асабіста я не знаёмы ні з адным наяўным/былым выканаўцам, беларусам па паходжанні або па грамадзянстве, які жыве сёння ў Еўропе ці ў Амерыцы, альбо працуе ў сферы музыкі (па-за ёй), хто адразу б і ў сілу нейкіх чыннікаў адпрэчваў сваю прыналежнасць да Беларусі. Нават нягледзячы на пэўныя, на яго погляд, прэтэнзіі да апошняй. Але ж маму з татам мы таксама часам крытыкуем, хоць і любім. І любім мы іх, калі знаходзімся побач альбо далёка ад іх. І цяпер ужо самі

Дык няўжо так "добра там, дзе нас няма"? Даследаванне "К"

аддаём ім тое, што калісьці яны ўкладалі ў нас. У дадзеным выпадку музыканты аддаюць-вяртаюць Радзіме культуру, мастацтва, памножаныя на ўласны талент.

Ва ўсе стагоддзі мастак, у самым шырокім сэнсе гэтага слова, сам выбіраў тую жыццёвую прастору, якая яму больш падыходзіла ў якасці галоўнага палігона для прыкладання ўласных творчых высілкаў. Але ён не замыкаўся ў ёй, сеючы разумнае, добрае, вечнае па ўсім свеце. Так і цяпер. Вераніка Круглова, ладзячы перформансы ў Германіі, абавязкова прывозіць іх у Мінск, і, жывучы ў Берліне, менш беларускай не стала. І музыка яе не зрабілася менш беларускай.

Пачувае сябе электронны музыкант Нік Худзякоў камфортней там, а не тут, дык здароўя яму і кампазіцый ад яго нам. Адважыўся хард-рокер "Хік Худзякоў" на ад'езд — і адпаведны плацкарт яму з чыстай блізкай у дарогу! Вы, вядома, можаце слухна запярэчыць, строга спытаўшыся: а хто ж застанеца на гаспадарцы? Супакою вас: як казаў асуджаны да пакарання смерцю герой нейкага старога і ідэалагічна вытрыманага фільма пра бітвы чырвонагвардзейцаў з белымі, усіх не перастраляюць, гэта значыць — усе не паедуць. Для кагосьці пляцоўка для ўвасаблення задуманага знаходзіцца менавіта ў

Беларусі і толькі ў ёй. Пра што вам, дарэчы, музыканты і распавядаюць.

Асаблівасці нацыянальнага шоу-бізнесу

Добра, пакінем убаку эмоцыі, гарачае сэрца — гарачым сэрцам, уключым "халодную" галаву.

Тое, што з краіны з'язджаюць людзі, якія прысвяцілі сваё жыццё культуры, мастацтву, — дадзенасць. Шмат у чым гэта звязана з геапалітычным становішчам Беларусі, з тым, што самы яе блізкі і родны

музычны рынак — малы і перанасычаны, таму артысты і стаяць перад выбарам. Самыя крайнія і жорсткія варыянты — увогуле сысці з прафесіі; працягваць працаваць у такіх умовах, нічога ў сабе, у сваёй творчасці не змяняючы, задавальняючыся тым, што ёсць; спрабаваць пераламаць сітуацыю, прапаноўваючы публіцы прадукт, у корані адрозны ад ранейшага; альбо — паспрабаваць рэалізаваць уласныя амбіцыі ў замежжы. Два апошнія, вядома ж, могуць дапаўняць аднаго.

Немалаважны і факт падтрымкі канкрэтнага артыста прыхільнікамі яго таленту. Вы шмат ведаеце ў Бе-

запаўняльнасць канцэртных залаў, клубаў. Не адчуваючы яе тут, ці будзе чалавек шукаць яе там, мяркуючы, што дома ён не патрэбны?..

Далей. У цяперашніх умовах самастойна прабіцца на шырокую аўдыторыю артысту амаль немагчыма, нават калі ён быў бы суперталенавіты, нават меў бы суперматэрыял. Патрэбны фінансавы ўкладанні, патрэбны менеджмент, патрэбны іншы менеджмент. І мы зноў прыходзім да таго, што такіх прафесіяналаў у Беларусі — пералічыць па пальцах адной рукі. Да таго ж яны ўжо даўно вызначыліся з тымі, хто ўтрымлівае іх і сябе, хто засвяціўся і хоць неяк стаў папулярным на мясцовым узроўні. Нельга сказаць, што гэтыя прадзюсары не шукаюць новыя таленты, але такія "знаходкі", як правіла, чамусьці працуюць на карпаратывах і ў начных клубах. Ці то таленты нейкія асаблівыя, ці то прадзюсары пакуль задавальваюцца сваімі мінулымі адкрыццямі. Артыстаў трэба ўмець правільна прадаваць слухачу, глядачу.

І, калі ўжо мы загаварылі пра грошы, скажам адкрыта: даходы нашага насельніцтва невысокія. Наведванне мерапрыемстваў з удзелам беларускіх артыстаў людзі адкладаюць, у лепшым выпадку, на потым, аддаючы перавагу замежным зоркам. І гэтае "на потым" усё аддаляецца.

Шоу-бізнес — гэта яшчэ і латарэя. Ёсць безліч прыкладаў, як самыя вядомыя сусветныя прадзюсары ўкладвалі вялікія грошы ў выканаўцу, наймалі яму вялікіх інструменталістаў і аўтараў песень, праводзілі агрэсіўную піяр-кампанію, а вынік быў нулявы. Беларускім прадзюсарам і артыстам неабходна вучыцца на чужым досведзе — як станоўчым, так і адмоўным. А ў мяне пры гутарках з некаторымі нашымі музыкантамі, пры праслухоўванні іх твораў часам складаецца уражанне, што ўзровень іх культуры ды выхавання — вельмі нізкі. Можна было б, вядома, арганізаваць у нашай краіне вялікі фестываль з удзелам беларускіх артыстаў, якія сёння жывуць і працуюць за мяжой, пра каго, быць можа, мы ўжо і забыліся. Але ўзнікаюць пытанні. Па-першае: ці сапраўды патрэбны такія фэст? Навошта ён патрэбны? Каму ён можа быць цікавы? І па-другое: хто будзе праводзіць падобнае мерапрыемства? Не сакрэт, што ў краіне адчуваецца голад на тых, хто мог бы арганізоўваць маштабныя форумы ўвогуле. А кадры, якія сцвярджае вядомае выслоўе, вырашаюць усё...

У Беларусі бываем (ня)часта...

Частка V

сусед — Расія, магутная дзяржава, з куды больш развітым шоу-бізнесам, з якім мы, знаходзячыся па наш бок мяжы, канкурураваць не можам. Калі аб канкурэнцыі і варта казаць, дык толькі ў кантэксце таго, што некаторыя беларускія артысты, з'язджаючы адсюль, становяцца папулярнымі там. Ну а з Еўропай, дзе шоу-бізнес уяўляе з сябе дакладна адладжаны механізм, "спаборніцаць" і зусім бессэнсоўна. «Выстрэльваюць» тут толькі асобныя, і прыкладаў такіх не шмат. Яшчэ раз паўтаруся, гэта дадзенасць, гэта рэаліі і гэта вонкавы бок пытання. Унутраны ж беларускі

ларусі такіх выканаўцаў, колькасць беларускіх фанатаў якіх пераваліла б тысяч з дзясць-пятнаццаць? Два-тры? Быць можа, больш, але з-за ўласцівай нашай нацыі асаблівай памяркоўнасці, вельмі ўжо відавочна падтрымка на адрас улюбёных артыстаў не выяўляецца. А за мяжой у выканаўцаў існуе цэлая сетка арганізаваных прыхільнікаў. Быццам бы дробязь, але ж гэта і ёсць тая самая энергетычная аддача, у якой мае патрэбу творчая асоба. А з маральным падсілкаваннем наўпрост звязана

Думкі пасля...

(Працяг тэмы. Пачатак на старонцы 2.)
...! даводзіцца скланяць на ўсю моц гэтага, у мінулым, беднага, ва ўсіх сэнсах, аўстрыйца Томаса Нойвірта — зараз ужо багатую аўстрыйку Канчыту Вурст...

Алег КЛІМАЎ

Дарагія мае землякі, а што, уласна, здарылася такога экстраардынарнага? Да вас звяртаюся я, сябры мае. Звяртаюся да натуралаў, гэта значыць, згодна з апошнімі агульнаеўрапейскімі ды амерыканскімі паведамі і непераможнымі ліберальнымі заваёвамі, да непаразуменнаў прыроды і памылкі старога Дарвіна. З натураламі (як аказалася, сапраўднымі) мне не так часта даводзілася мець цесныя зносіны, будзем спадзявацца, пакуль (цьфу-цьфу-цьфу), а таму гутарыць з імі — шчыра, адкрыта, без дзіўнага каментарыя і каменя за пазухай, без ёрніцтва ніжэй спіны, без высакароднага бляску ў патрыярхальных вачах — я не навучаны. Выбачайце, увогуле. Такім чынам, кажучы папросту, вікторыю ў

Канчыта Свету. Старога

Даніі атрымаў... І тут бы, як кажуць, і эге-гей з ім. Што, мы мала з вамі ведаем людзей, якія тварылі ды творылі ў культуры і яшчэ да нядаўняга часу не насілі ганаровае званне "асоба нетрадыцыйнай сексуальнай арыентацыі", як іх без сумневу абзывалі пралетарыі разумовай працы ўслых, а інтэлектуалы ад мастацтваў — сцішана і словам, што рыфмуецца са словам, эквівалентным яблычнаму "шампусіку"? Ведаем дастаткова. Але такая, не пабаюся гэтага назойнікая, абранасць да канца стагоддзя XX-га не асабліва крытычна кідалася ў вочы, не выстаўлялася масава нападкам і не прапагандавалася. Больш за тое, "шампусікам" лічылася быць непрыстойным, такіх індывідаў накіроўвалі да псіхааналітыкаў, а то і зусім за краты — у некаторых не надта дэмакратычных краінах. Цяпер жа... лафа, імя ім — легіён. І сказаць у твар такім відавочнае, лічыцца цяпер у дзяржавах з развітой сістэмай гуманітарных каштоўнасцей не проста тонам кепскім, а абразай не абы-якой. За гэта за краты

не саджаюць, будзем спадзявацца, пакуль, але ганяюць ад душы — аж да пазбаўлення месца працы вінаватага. Не адмоўлю ў задавальненні напісаць: сусветнае блакітнае лобі пільна сочыць за сваімі птушанятамі, якія гняздуюцца па ўсёй планеце. Як што дзе не так — разнастайныя санкцыі і публічная падтрымка ад творцаў, безумоўна, культурных, такіх, як "безбашенная" Гага, да прыкладу, — гэтага ўзору сапраўднай маральнасці. Увогуле, дзівіць вось гэтая заходняя адначасова і талерантнасць, і няўхільнасць пакарання за нібыта замах на чужую жыццёвую прастору, калі тэлевізійныя ды эстрадныя перформансы суседнічаюць з судовымі пераследамі за залішняю ўвагу да яшчэ супрацьлеглага полу. Магу падказаць выйсце, дапусцім, тамтэйшым мужчынам, якіх жанчыны з дапамогай інстытутаў юстыцыі ганьбяць за дапушчаную на іх адрас вольнасць у выглядзе пагладжвання, выкажам здагадку, па плячы. Хлопцы, так і заявіце пракурору, што пачуваеце сябе таксама жанчынай, і

ваш тактыльны камплімент варта разглядаць скрозь адпаведную гендарную прызму. Зрэшты, постсавецкія майстры самых розных жанраў даўно інфіцыраваны заразай усёдазволенасці. І ступаюць малаткамі на Краснай плошчы творцы, прыбіваючы да бруку ўласныя геніталіі, і юродствуюць у храмах благія бабы, ажыццяўляючы тым самым пратэст разам з мастацкім актам.

Сёння паняцці "маральнасць" і "мараль" — гэта, кажучы маладзёжным слэнгам, "олдскул". Пазаўчарашні дзень, у якім нехта жахаўся выхадкам скандальнага гурта "Sex Pistols", а ўчора, закатаваны гумарам фронтменаў перадачы "Аншлаг", крывіўся ад іх. Зараз жа нас дабіваюць. Тыя самыя палавыя фрыкі, пра якія раней казалі, што гэта жа крута, гэта ж яркі эпітаж, гэта новы крок у мастацтве, гэта самавыяўленне, гэта не як усе, у рэшце рэшт, гэта пазіцыя, выклік махровым асновам. Не больш за тое. Цяпер фрыкі, "адрынутыя", — усё натуралы. А мэйнстрым — яны.

Асцярожна стаўлюся да так званых тэорый замоў, але часам пачынаеш сумнявацца: а, можа, сапраўды нейкія сілы, нейкае сусветнае закуліссе пачало рэалізоўваць на практыцы дактрыну па кантролі колькасці насельніцтва Зямлі? З дапамогай канцэртаў, кліпаў, конкурсаў, іншай публічнай дзейнасці. Дзікае трызнненне? З'яўляючыся, як я самаўпэўнена мяркую, толькі напалову песімістам, думаю, што чалавецтва прайграла вось гэтую кімсьці/чымсьці падораную яму доўгую гульню пад назвай «жыццё». І зараз мы сябе самазнішчаем усялякімі спосабамі.

А людзям, выхаваным "Еўрабачаннем", асабліва асобным журналістам, пакуль яшчэ натуралам — фізічна, а не духоўна, — я хачу задаць адно пытанне. Вы жадалі б, каб ваш дарослы сын паказаў былога дзядзечку з барадой так, каб дайшло да вясельнай цырымоніі? Толькі не трэба мне казаць пра права выбару, яно больш натуральнае, калі сын вырашае, ці трэба яму ісці па вашых прафесійных слядах. Шчыра адкажыце перш за ўсё самі сабе.

Рэканструкцыя, дакумент, спадчына

“Эпоха” — Алег Лукашвіч і Аляксандр Аляксееў.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Для каго

Выстаўка “Мастакі Парыжскай школы з Беларусі” у Нацыянальным мастацкім музеі краіны, выстаўка “Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі”, што экспануецца і зараз... Масштабны банкаўскі праект “Арт-Беларусь”, які ўключае і працу асобнага інтэрнэт-рэсурсу, дзе можна азнаёміцца з гісторыі беларускага мастацтва ў цэлым, ізноў пашырае свае межы. Стварэнне тэлевізійнага цыкла пра знакамітых урадженцаў нашага краю — цалкам лагічны працяг у справе папулярнага аічыннага мастацкага спадчыны. І не дзіва, што за ажыццяўленне гэтай серыі ўзяліся вядомыя журналісты, аўтары нашумелай калекцыі фільмаў

“Эпоха” — Алег Лукашвіч і Аляксандр Аляксееў. “Я бачыў работы хлопцаў, — пракаментаваў свой выбар на карысць тандэма дырэктар “Белгазпрамбанка” Віктар Бабарыка, — і рызыка тут, на мой погляд, мінімальна. Бо апаўдальнікі па сваім прафесіяналізму і таленце адпавядаюць тым крытэрыям падачы матэрыялу пра рэальных творцаў, якіх яны дастойны”. І сапраўды, спраўца не хочацца: прадукт за аўтарствам Лукашвіча — Аляксеева вылучаюць высокай якасцю і стылем. Не стала выключэннем і новая работа.

У цэнтры ўвагі новага цыкла — славуця творцы, прызнаныя ва ўсім свеце. Марк Шагал, Леў Бакст, Хаім Суцін, Надзея Хадасевіч-Лежэ, Восіп Цадкін, Міхаіл Кікоін, Пінхус Крэмень, Восіп Любіч, Шрага Файнш-Зарфін... Нягледзячы на тое, што некаторыя з гэтых імёнаў

наў “на слыху”, іх носьбіты (напэўна, за выключэннем Шагала) толькі пакрыседаюць атрымліваецца трывалую асацыяцыю з Беларуссю. На выпраўленне гэтай сітуацыі, у тым ліку, і скіравана серыя, разлічаная, па словах яе творчай групы, на шырокае кола гледачоў.

Як

Але, вядома, аўтарскі цыкл не называўся б аўтарскім, калі яму не быў бы ўласцівы пэўны почырк. Стыль праграм Алега Лукашвіча і Аляксандра Аляксеева — гэта еўрапейскі тэлевізійны фармат, што спалучае ў сабе даступнасць распаведу з высокай патрабавальнасцю да візуальнага шэрагу. І новая работа захоўвае філ’мны рысы, далучаючы да іх элемент пастановачных здымкаў з удзелам беларускіх акцёраў.

Да прыкладу, Марка Шагала ў адпаведнай стужцы пра мастака ўваасабляе народны арыст Беларусі Віктар Манаеў. Заслужанаму артысту Рэспублікі Беларусь Андрэю Душачкіну выпаў гонар сыграць Міхаіла Кікоіна. А акцёр Коласуцкага тэатра Арцём Блахін выдатна перадаў ваганні юнага Хаіма Суціна... Варта дадаць, што пастановачныя сцэны ў карцінах пададзены “без фанатызму”:

яны выкарыстоўваюцца, хутчэй, як ілюстрацыя, а не як паўнаўвартасныя “ігравыя” часткі. І гэты стрыманы падыход да прыёму дазваляе трымацца абранай — спакойнай — інтанацыі апаведу.

Пад час прэзентацыі праекта журналістам быў прадэманстраваны філ’м “Хаім Суцін. Прага колеру”. І трэба адзначыць, што ў невялікі фармат карціны — 26 хвілін — яе аўтарам

творчай групай.

Да прыкладу, у стужцы пра Хаіма Суціна сваю ацэнку яго творчасці дае дырэктар Парыжскай Пінакатэкі Марк Расціліні. З цікавых запамінальных дэталей карціны — дакументы Хаіма Суціна, якія ён атрымаў па прыбыцці ў Парыж (дзе ў графе нацыянальнасць пазначана: “рускі”). Вялікае ўражанне пакінулі і фатаграфіі мастака са Смілавічаў, зробленыя адразу пасля яго смерці ў Парыжы, так званыя пасмартныя здымкі... Несумненна, і можна прылічыць да рэдкіх артэфактаў.

У цэлым, новая работа Алега Лукашвіча — гэта дакументальна-адукацыйны праект, разлічаны на міжнародную аўдыторыю.

Цікавае дэталь, але новы цыкл беларускіх аўтараў упадабала... сама спявачка Мадона. Журналіс-

удалось ўмясціць шмат. Распавесці аб галоўных вехах у біяграфіях герояў, скарыстаўшы, пра што ўжо казалася вышэй, як пастановачныя сцэны, так і ўнікальную фактуру (дакументы, фатаграфіі)... Тут важна адзначыць, што праца над праектам вялася два гады, уключаючы ў сябе і даследчыя пошукі ў шматлікіх архівах...

Да таго ж, аўтары аддалі належнае ў дакументальных стужках і візуальнай прэзентацыі твораў. Невыпадкова тут гучыць назва “Белгазпрамбанка”, магчымасьць здымаць калекцыю работ якога стала неацэнным укладам у стварэнне цыкла.

Далей. Абліччы мастакоў: і гэты важны складнік не выпаў з поля ўвагі. Сваімі меркаваннямі, бачаннем герояў дзеляцца ў фільмах замежныя эксперты, сваёй творцаў... — і гэта яшчэ адна важная праца, зробленая

На тэлеэкраны выходзіць новы праект аб мастаках Парыжскай школы

Не сакрэт, што менавіта Славамір Мрожэж стаў самым, бадай, папулярным “абсурдыстам” на постсавецкай прасторы, і гэта неаднойчы адзначалі расійскія тэатразнаўцы. Якой жа ўбачылі ягоную творчасць беларускі рэжысёр Венедыкт Расстрыжэнкаў і наш Новы тэатр?

Тэатральная плошча

Станчым мроі пра Мрожэка!

Анжэліка Міртэ (злева) і Таціяна Панова ў спектаклі “Дамскае танга”.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Атрымаўшы права на пастаноўку, творчая група выказала і сваё права на аўтарскае бачанне п’есы. Яно пачынаецца ўжо з новай назвы: не “Удовы”, а “Дамскае танга”. Вядома, гульні танцавальную “этыкетку” прадаць лягчэй, чым звязаную са смерцю. Але ў дадзеным выпадку гэта не проста “камерцыйны” ход. Словазлучэнне “дамскае танга” падкрэслівае пластычнае рашэнне, выводзіць на сцэну не шчыц персанажаў, па колькасці артыстаў, а сем: далучаецца Танга (балетмайстар — Марына Баранова). Як сімвал падсвядомасці (а менавіта плынь падсвядомасці дае жыццё абсурду), бо менавіта ў танцы героі спектакля змяняюць партнёраў і, у рэшце рэшт, канчаткова знаходзяць свае “паловы”, хай і ў жыцці “пасля жыцця”. Як сімвал зменлівасці (усе танга ў спектаклі — розныя) і пастаянства. Як сімвал вечнага пацяжэння. Нават калі Смерць танчыць яго сольна, усё роўна атрымліваецца не гармонія супадзення, а непрысвапаная барацьба: змаганне палымі (чырвонага абруса, знятага са стала) і поплу (гнуткай постаці ў чорным) — жыцця і смерці.

Новая назва, бы змена шыл’дачкі, адразу настроівае на значную, у параўнанні з першакрыніцай, перапрацоўку тэксту. Справа зусім не ў яго беларускамоўным перакладзе, які быў зроблены дырэктарам тэатра Васілём Мартэцкім (беларуская мова, вядома, куды бліжэй да польскай,

чым руская). Справа, найперш, у прычынова новай паслядоўнасці сцэн. Замест падзелу на “жаночую” і “мужчынскую” паловы п’есы ўнікае іх пастаяннае чаргаванне. Калі “ў кадры” з’яўляюцца то адны, то другія героі (астатнія пры гэтым заміраюць, нават адлварочваюцца ад залы), атрымліваюцца не толькі спасылкі на “мантаж”, уласцівы кіно, але і на новы абсурдысцкія ды разам з тым дакладныя псіхалагічна распрацаваныя сувязі паміж персанажамі.

Перад намі — яркія тыпажы, блізкія да своеасаблівых масак, што падкрэслена ўжо грывам. Першая Удава (Наталля Капіто-

нава) — “тыповая” бландзінка, гэткая смалшляе дурніца. Другі мужчына (Павел Чарноў) — інтэлектуал з гіпертрафаным пачуццём уласнай значнасці. Чым, на думку рэжысёра, не ідэальна пара? Другая Удава (Кацярына Ермаловіч) — спакучальна жанчына-варочваюцца ад залы), атрымліваюцца не толькі спасылкі на “мантаж”, уласцівы кіно, але і на новы абсурдысцкія ды разам з тым дакладныя псіхалагічна распрацаваныя сувязі паміж персанажамі.

ёмка” з відавочнай схільнасцю да бязмежнай улады, бо толькі гэта можа прынесці ёй асалоду. Афіцыянт (Валерыі Агаян), хаця і з замаскаванымі кардыналамі, — ён і ёсць “афіцыянт”, не толькі паводле прафесіі, але і па складзе жыцця. Трэцяя ідэальная пара? Удосцель насмяяўшыся, разумееш: ёсць пра што задумвацца. Не толькі пра смерць, але і пра выбар жыццёвага шляху, сваёй “ідэальнай пары”.

Дарчы, творы тэатра абсурду не заўсёды ўваасабляюцца камедыяна. Памятаю, якім адкрыццём для нашай публікі гадоў дваццаць таму стала “Лысяя спявачка” Эланеска ў парадыйнай пастаноўцы Мікацём Пінчук) — “таямнічая незна-

Прэм’ера чорнай камедыі “Дамскае танга” ў Новым тэатры цікава ўжо таму, што пастаўлена паводле п’есы “Удовы” Славаміра Мрожэка — знакамітага польскага пісьменніка і драматурга, аднаго з класікаў тэатра абсурду. Таму зусім не абсурд — адразу два погляды на адзін спектакль.

імправізацыйнасцю. Некаторыя, як падалося, крыху “недайграюць” тое, што было задумана, тэкст і рухі не становяцца для іх сваімі, “роднымі”. Праўда, я глядзела трэці паказ, які традыцыйна лічыцца самым “правільным”: маўляў, кураж прэм’еры ўжо сышоў, а майстэрства найвышэйшага пілатажу яшчэ не надыйшло. Можна, так яно і ёсць. Як справядліва лічыць сам Расстрыжэнка, кожны паказ гэтага няпростага для артыстаў спектакля, які іграецца далёка не штодзень, патрабуе дадатковай рэпетыцыі. Але яно таго вартае. Бо тая пастаноўка магла б упрыгожыць любую фестывальную сцэну. Дый для гасцролей у Польшчу, не кажучы пра блізкае замежжа, быў бы прыдатны.

Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

Рэжысёр-пастаноўшчык спектакля Венедыкт Расстрыжэнкаў не ўпершыню звяртаецца да драмы абсурду. У свай час ён паставіў у Мінскім абласным драматычным тэатры такія спектаклі, як “Кароль” усё таго ж С.Мрожэка, а таксама “За зачыненымі дзвярыма” Жана-Поля Сартра. Пастаноўкі такога кшталту разлічаны не на масавага гледача. Але усё ж гэта не перашкодзіла ім быць прынятымі і ацэненымі публікай.

Артыст Ігар Падвіальчы ў сцэне са спектакля.

ты звярнуліся да слаўтай поп-дзівы з просьбай аб выкарыстанні музыкі польскага кампазітара Абея Каржанеўскага. (Апошняя прагучала ў яе другой рэжысёрскай рабоце “Мы. Верым у каханне”, і спявачка валодае цяпер правамі на яе.) У адказ прыйшоў парадызны апытальнік: наконт мэт выкарыстання музыкі, нават дакладных хвілін яе гучання ў фільмах цыкла, не кажучы пра біяграфіі журналістаў. Нягледзячы на ўсе педантычныя патрабаванні, у выніку атрыманы адказы задавалілі суветна выдомую знакамітасць, і, прагледзеўшы карціны, яна дала згоду на выкарыстанне ў айчынным праекце музыкі Каржанеўскага. “Несумненна, яе адабрэнне — істотная ацэнка нашай работы”, — адзначыў гэты факт Алег Лукашвіч.

Прынамсі, наступнай публікай, якая здолее выказаць ужо сваё меркаванне, стануць гледачы “Беларусь 1”: кожныя выдомыя знакамітасці будуць дэманстравалі па дзве серыі з цыкла. Аўтары таксама не выключылі магчымасці выдання ў будучыні калекцыі на дысках.

Ідэя праекта “Арт-Беларусь” — беларускі край як радзіма вялікіх мастакоў — атрымала лшч адно ўваасабленне. Пакрысе мы пачынаем вяртаць сваю спадчыну. Рух у гэтым кірунку на ніве якой з 1993 года шчыруе і “К” (аўтарам шырокамаштабнага цыкла з’яўляецца Барыс Крэпак), захоплівае усё новых удзельнікаў. І, хочацца верыць, — адкрывае новыя гарызонты.

На фота: кадры з фільма “Хаім Суцін. Прага колеру”. К

Галоўная тэма цяперашняга “Дамскага танга” — гэта тэма смерці і таго, як людзі да яе ставяцца, пра што кажучы ў апошнія хвіліны свайго жыцця і ўжо пасля яго. Міжволі здаецца пытаннем: а ці ёсць сэнс калі не ў жыцці, дык хоць у смерці герояў гэтага спектакля? Задумваешся і пра ўласны лёс... Рэжысёр паказаў проціборства полаў, жаночае небасжэнае жаданне дамінавання, бессэнсуйнае і бяздзейснае чаканне чагосьці. Лоб да лба сутыкаюцца разнаполая інтарэсы, ствараліся велізарную прорыву непараўмення і абсурднасці, якая мяжуе з жорсткім непрыкрытым цынзізмам. Мне таксама, як і гледачам, было смешна, але ў глыбіні

Кантрасты “Дамскага танга”

душы не менш сумна. Кантрасныя пачуцці суправаджалі мяне цягам усяго гэтага спектакля. Дарчы, тое, што ён на беларускай мове, для мяне было нечаканасцю. Першыя адчыванні ад спектакля — пошласць атмасферы, нейкая бяздзейная нуда, прагучванне развіцця ілюзіі жыцця на фоне яркіх дэкарацый. Сцэнаграфія выканана пераважна ў двух колерах: чорным і чырвоным. Даюцца яркасці яшчэ ружовы, фіялетавы і прыглушае рэдка белы. Святло — кропкавае, і залежнасці ад таго, на каго накіравана дзеянне. Іта ўмацаваць прынятымі і ацэненымі публікай.

Драмы Аляксея Дударова ставілі на прасцягах усёго Савецкага Саюза і за яго межамі. Толькі ў Маскве ягоня п’есы ішлі на падмошак Тэатра імя Масавея, Малого тэатра, Цэнтральнага тэатра Савецкай арміі (цяпер Цэнтральны акадэмічны тэатр Расійскай арміі), МХАТ імя Максіма Горькага,

У. Новак. “Струацкая”.

Імгненні жыццёвага кантэксту

У сталічнай галерэі “Беларт” разгорнута персанальная выстаўка жывапісца Уладзіміра Новака, прысвечаная 75-годдзю мастака. Гледача яна можа прывабіць жанравай разнастайнасцю і паважным стаўленнем аўтара да кожнага імгнення жыцця. Дарчы, выстаўка так і называецца: “Імгненні”.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Краявіды, нацюрморты, партрэты, сюжэтныя сцэны пэндзля Уладзіміра Новака — гэта адбітак той звычайнай, знаёмай кожнаму штодзённасці, побытавай звычайнасці. Яна, у залежнасці ад жыццёвага кантэксту, можа папроста пахаваць прагу творчасці, а можа і надаць нечаканы імпульс, паспрыяць філасофскаму бачанню рэальнасці. Пры гэтым імпульсіўнасці, творчасць Новака усё ж такі мае сэнсавы стрыжань. Мяркую, ягонае светаўспрыманне блізкае класічнаму імпрэсіянізму. І, акрамя таго, што мастак ні маляваў бы, ён усё адно піша ўласны аўтапартрэт, выюляе сваю сутнасць.

У “аўтапартрэце” Уладзіміра Новака ўважлівы гледач, пры жаданні, знойдзе пазітыўныя рысы.

Вячаслаў Шакаліда (злева) і Аляксей Верашчака ў спектаклі “Дамскае танга”.

Героі “Дамскага танга” адлюстроўваюць яскравасць характараў і абсалютную палярнасць — пачынаючы ад тэмбру голасу і заканчваючы вопраткай ды колерам валюня. Маналог Другога Мужчыны аб геаметрычным размяшчэнні сталой завастрае ўвагу гледача на бессэнсоўнасці тана, што адбываецца ў жыццях персанажаў. Афіцыянт — нібы назіральнік за ўсім. Думаю, рэжысёр невяпадкова абраў для гэтай яркасці яшчэ ружовы, фіялетавы і прыглушае рэдка белы. Святло — кропкавае, і залежнасці ад таго, на каго накіравана дзеянне. Іта ўмацаваць прынятымі і ацэненымі публікай.

Дударай на Таганцы

тэатра на Пятроўскай. Легендарны Г.А. Таўстаногоў тройчы звяртаўся да драматургі Дударова. 7 чэрвеня на сцэне легендарнай Таганкі адбудзецца расійская прэм’е-

пачуццёва, тонка, але гэтыя танцы таксама розныя, у залежнасці ад таго, хто і з кім танчыць. Рэжысёр спектакля велімі выразчы вопраткай ды колерам валюня. Маналог Другога Мужчыны аб геаметрычным размяшчэнні сталой завастрае ўвагу гледача на бессэнсоўнасці тана, што адбываецца ў жыццях персанажаў. Афіцыянт — нібы назіральнік за ўсім. Думаю, рэжысёр невяпадкова абраў для гэтай яркасці яшчэ ружовы, фіялетавы і прыглушае рэдка белы. Святло — кропкавае, і залежнасці ад таго, на каго накіравана дзеянне. Іта ўмацаваць прынятымі і ацэненымі публікай.

Вікторыя ГОМЗА, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

ра п’есы Аляксея Дударова “Не пакідавай мяне”, якая ідзе ў Мінску ў Драматычным тэатры Беларускай арміі і ў шэрагу іншых тэатраў краіны.

Эканоміка сферы

Культура як адна з асноўных умоў развіцця грамадства з'яўляецца, па сутнасці, часткай эканамічнага жыцця апошняга. Хоць праблемы ў развіцці сферы і не вядуць да такіх жаўных выдаткаў, як, скажам, недахоп тавараў першай неабходнасці, адсутнасць жылля, мізэрны ўзровень сацыяльнага забеспячэння ці беспрацоўе... Тым не менш, незбалансаванасць матэрыяльнага і духоўнага пачаткаў у жыцці грамадства таксама заўжды адчувальная.

Хто лепшы?

І сапраўды, людзі здольныя прыстасоўвацца да розных жыццёвых абставін, тым больш, што характар патрэб, інтарсаў ды пераваг — адрозны і не ўніфікаваны. Натуральнае становішча рэчаў у эканамічнай сферы ў наступным: калі існуе канкрэтны гаспадарчы суб'ект, то ён валодае пэўнымі фінансавымі, матэрыяльнымі ды працоўнымі рэсурсамі і мае канкрэтную мэту сваёй дзейнасці. Безумоўна, суб'ект імкнецца атрымаць максімальна магчымы прыбытак. Асноўная задача кіраўніка ўстановаў, арганізацыі ці прадпрыемства крыецца ў тым, каб у адпаведнасці з гэтай мэтай аптымальным чынам размеркаваць і выкарыстаць наяўныя рэсурсы. І ў сферы культуры гаспадарчая дзейнасць у многім сумяшчальная з такой логікай.

Даволі шмат увагі апошнім часам надаецца працэсам аптымізацыі. Што гэта за працэсы, чым выкліканы, і што будзе пасля?

Названыя пытанні хвалююць не толькі спецыялістаў на месцах, але і спажываючых культурных паслуг. Сітуацыя складваецца так, што ацаніць якасць прапановаемых паслуг па нейкіх параметрах не ўяўляецца магчымым. Вельмі хацелася б убачыць рэйтынг нашых тэатраў, бібліятэк, музеяў, складзены па меркаваннях і спецыялістаў, і наведвальнікаў. Аднак як вызначыць лепшы клуб у рэгіёне, не кажучы пра лепшую ўстанову культуры ў маштабах рэспублікі? Між тым, мы называлі і называем лепшыя сельскагаспадарчыя прадпрыемствы, вядучыя прамысловыя арганізацыі, якія здольныя выпускаць брэндавую прадукцыю. І калі ўстанавіць пэўныя правілы, правесці мінімальную стандартызацыю ўстаноў культуры, дык, магчыма, мы атрымаем вынік, які падкажа нам, ці патрэбна аптымізацыя або неабходна скараціць незадазейнічаныя рэсурсы, ліквідаваць баласт.

Знайсці экстрэмум

Неабходна таксама звярнуць увагу на слабасць апырыёры прынятага ў эканамічнай навуцы сцвяр-

джэння аб адназначна станючай ролі канкурэнцыі ў гаспадарчым жыцці грамадства, на якое звярнуў увагу Дж.Акерлоф. Яшчэ да прысуджэння яму ў 2001 годзе Нобелеўскай прэміі, на прыкладзе рынку лімонаў, вучоны паказаў, што канкурэнцыя можа прыносіць не толькі карысць, але і шкоду, выштурхоўваючы з рынку найбольш добрасумленых вытворцаў. Ён звярнуў увагу на асноўную прычыну гэтай з'явы, якая мае месца тады, калі спажываючы не могуць у дастатковай меры ацаніць рэальную якасць тавару ці паслугі. Дж.Акерлоф упэўнены, што для таго, каб рынкі тавараў і паслуг невядомай для спажываўца якасці нармальна функцыянавалі, іх трэба падмацоўваць адмысловымі інстытутамі, якія паставяць надзейную заслоны інфармацыйным дыспрапорцыям. "У адваротным выпадку, — сцвярджае Дж.Акерлоф, — рынкі ўвогуле не ўзнікнуць або будуць дэградаваць з-за адтоку незадаволеных удзельнікаў". Дадавая сітуацыя складваецца сёння

Алена РЫБЧЫНСКАЯ, харэограф, выкладчык, старшы навуковы супрацоўнік аддзела сацыяльнай сферы Навукова-даследчага эканамічнага інстытута Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь

і ў сферы культуры. З той прычыны, што спецыяльныя службы, якія здольныя правесці апытанні па дзейнасці ўстаноў культуры і даць заключныя ацэнкі, нават не прыходзіцца аптымізаваць: іх проста няма. А калі няма ацэнкі таго, што мае, як можна гэта аптымізаваць? Бо аптымізацыя — гэта знаходжанне экстрэмуму (мінімуму ці максімуму) мэтавай функцыі, у дадзеным выпадку — сферы культуры.

Аптымізацыю можна ўявіць і як мадыфікацыю сістэмы для паляпшэння яе эфектыўнасці, знаходжаньня найлепшага (з мноства магчымых) варыянту вырашэння задачы пры зададзеным патрабаваньням, абмежаваньням. Так, аптымізацыя

кіравання якімсьці працэсам — гэта вызначэнне шляху дасягнення мэты кіравання, выбар тых рэсурсаў, якія пры выкарыстанні даюць найлепшыя вынікі.

"Неабыякавыя" астраўкі

Ні ў адной са справаздач выніковых калегій Міністэрства культуры за апошнія пяць гадоў не гучала высноў пра неэфектыўнасць працы клубаў, бібліятэк, музеяў. Ёсць істотныя заўвагі пра нізкі ўзровень кадраў, што забяспечваюць працу гэтых устаноў, і пра незацікаўленасць маладых спецыялістаў замацоўвацца на месцах з-за побытавых умоў ды нізкай зароботнай платы. Ёсць прэтэнзіі да якасці матэрыялаў, якія

варта было б браць на заметку і ад іх ісці ў новыя распрацоўкі, ствараць прававыя асновы ды новыя формы эканамічнага існавання.

Самі таго не заўважаючы, работнікі Акцябрскага раёна выйшлі шляхам спроб і памылак на стварэнне творчага кластара ў рэгіёне — Культурна-забаўляльнага комплексу ў Бубнаўцы. Гэта ўнікальная мадэль будучага развіцця нашай рэгіянальнай культуры. Нават калі ў ініцыятараў праекта маюцца нейкія неўзгадненні па прычыне недасканаласці заканадаўчай базы, ім неабходна неадкладна дапамагчы. Іх дзеішча патрабуе дэталёвага вывучэння, а праект варты трансякцыі ў іншыя рэгіёны.

Аптымізацыя.

Інфраструктура ў культурным асяроддзі застыла, і толькі астраўкі папраўдзе неабыякавых людзей падтрымліваюць яе сваімі праектамі. Вось гэтыя "астраўкі" варта было б браць на заметку і ад іх ісці ў новыя распрацоўкі, ствараць прававыя асновы ды новыя формы эканамічнага існавання.

Пабудоваць наной?

Па сутнасці, сама форма сельскага клуба або гарадскога палаца культуры ўжо састарэла. Яна не цікавая ні спецыялістам, ні наведвальнікам устаноў. Тут з часам назапасілася столькі праблемных пытанняў (ад матэрыяльнага забеспячэння да штатнага раскладу), што лясчэй перабудаваць усю працу, звязаную з культурным забеспячэннем жыхароў дадзеных тэрыторый, чым пастаянна "лапіць" векавыя праблемы. Урэшце, мы ж перасталі ўкладаць грошы ў рамонт старых ферм — пачалі будаваць новыя, сучасныя, з гэтакім жа абсталяваннем. Адпала неабходнасць ва ўтрыманні старой колькасці супрацоўнікаў — паўстала патрэба ў спецыялістах для працы ў новых умовах. Чаму гэта нельга зрабіць у сферы культуры?

Міністр культуры Барыс Святлоў вельмі слушна заўважыў, што перш за ўсё неабходна ўдасканаліваць эканамічныя механізмы кіравання сферы, прымаць рашэнні аб стварэнні магутнай нацыянальнай

індустрыі культуры, інтэграванай у рыначныя працэсы, сур'ёзна займацца трансфармацыяй сістэмы падрыхтоўкі кадраў, якая павінна адпавядаць колькасным і якасным запытам сённяшняга дня, надаваць увагу ды істотна павышаць эфектыўнасць прыкладных навуковых даследаванняў і распрацовак у гэтай сферы.

Можа быць, пачаць аптымізацыю ў сферы культуры і варта было б менавіта ў гэтых сектарах, а не парушаць без належных для гэтага умоў дзейныя працэсы на месцах. Неабходна выпрацаваць кіраўнічыя і эканамічныя мадэлі існавання ўстаноў ды арганізацый культуры ў новых умовах з улікам усіх фактараў. А таксама — ствараць здаровую атмасферу

творчага спаборніцтва, канкурэнцыю паміж арганізацыямі культуры на права бюджэтнага фінансавання, выпрацаваўшы пры гэтым правілы, зразумелыя для ўсіх удзельнікаў. Разам з тым, неабходна прапанаваць шырокія магчымасці для развіцця прыватнага сектара ў прадастаўленні паслуг культуры, выкарыстоўваць магчымасці канцэйсных пагадненняў, асабліва ў частцы музейнай справы, а таксама — механізм дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва.

Актуаліі

Яшчэ А.Рубінштэйна ў сваёй працы "Эканамічная палітыка ў сферы культуры" пісаў, што праблема рэфармавання эканамічнай асновы культурнай дзейнасці абмяркоўваецца з канца 80-х гадоў мінулага стагоддзя і канцэнтруецца вакол пяці асноўных кірункаў:

- змена ідэалогіі пабудовы бюджэту на аснове ўкаранення доўгачасовых нарматываў бюджэтных выдаткаў на фінансаванне культуры;
- рэалізацыя ўстаноўленага законамі дзяржавы прынцыпу роўнай аплаты працы работнікаў вытворчых галін гаспадаркі, сферы адукацыі і культуры;
- фарміраванне ў ўкараненне ў сферу культуры новай сістэмы гаспадарання, заснаванай на эканамічнай самастойнасці ўстаноў, пашырэнні правоў калектываў у арганізацыі творча-вытворчай і фінансавай

На людным месцы

Сярод сельскіх клубных устаноў прайшоў конкурс-агляд аматарскіх тэатральна-драматычных калектываў. Сёлета ён прысвячаўся 70-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ПАСТАЎШЧЫНА

У Варапаеве ды Камаях прайшлі тэатральныя святы з удзелам тэатральных калектываў і драматычных гурткоў трынаццаці ўстаноў культуры раёна. Удзельнікі тэатральнага калектыву "Мясцовы час" Варапаеўскага ГПДК распачалі імпрэзу пастаноўкай драматычнай балады А.Дударова "Не пакідай мяне...", створанай на дакументальным матэрыяле. Спектакль уражыў рэжысёрскай вынаходлівасцю кіраўніка тэатральнага калектыву — дырэктара ГПДК Ю.Галаш — цікавым гукавым і музычным афармленнем, падрыхтаваным акампаніятарам А.Іваніным, цэласным акцёрскім ансамблем. Вельмі пераканаўча ўвасобіў вобраз капітана Міхасёва паста-

Спектаклі пра Перамогу

Тэатральны калектыв "Мясцовы час" Варапаеўскага ГПДК.

Г.Вырвіч, што і было адзначана адпаведным дыпламам. Акцёрскі талент прадэманстравалі А.Кухальскі, У.Болт, А.Лукашэвіч, А.Зубовіч.

Парыжскі СДК паказаў на варапаеўскай сцэне літаратурна-драматычную кампазіцыю "Памяць свяшчэнная", дзе найбольш яркім эпізодам з'явілася тэатрызацыя ўрывка з аповесці Б.Васільева "А золкі тут ціхія". За знешняй стрыманасцю настаўніка Казлоўшчынскай СШ А.Новікава — выканаўцы ролі галоўнага героя — старшыні Фядота Васкова, адчувалася і сіла харак-

тару, і небыкавасць да лёсу дзяўчат, і эмацыйная ўзрушанасць.

Адказна падрыхтаваліся да агляду конкурсу драматычныя гурткі Дунілавіцкага СДК і Навінкаўскага клуба-бібліятэкі.

Конкурс-агляд тэатральных калектываў у Камаях адкрыў спектакль паводле твораў А.Макаёнка "Добра тое, што добра канчаецца" ў пастаноўцы народнага аматарскага калектыву "Свякі" пад кіраўніцтвам дырэктара Камайскага СДК Г.Бразюль. А сапраўдным адкрыццём гэтага дня з'явілася пастаноўка п'есы А.Гуркова "Красавік 45-га" ў выкананні дзіцячага драматычнага гуртка Курапольскага СДК (рэжысёр — мастацкі кіраўнік В.Міхалевіч). Спектакль стаў лепшым у намінацыі "Дзіцячая пастаноўка ваенна-патрыятычнай тэматыкі". Палескі сельскі клуб прадставіў тэатрылізаваную літаратурна-музычную кампазіцыю "Была вайна — была Перамога", астатнія ўстановы культуры — інтэрмедый ды міні-спектаклі іншай тэматыкі.

Людміла ЧАТОВІЧ, супрацоўнік Цэнтра культуры і народнай творчасці Пастаўскага раёна

У горадзе Бяроза Брэсцкай вобласці ў чарговы раз прайшоў конкурс "Міс Бяроза". Было прадстаўлена сем прывабных дзяўчат, якія вылучаліся талентам, прыгажосцю і індывідуальнасцю. Чытач можа спытаць: чым жа гэты конкурс адрозніваецца ад мноства падобных святаў прыгажосці і маладосці? А тым, што самыя прыгожыя дзяўчаты горада ў якасці конкурснага задання танцавалі беларускі народны танец.

БЯРОЗА

Інтрыга захоўвалася да самага пачатку конкурсу. Якое ж было здзіўленне гледачоў, што прыйшлі падтрымаць удзельніц, калі яны пачулі, што канкурсанткам патрэбна выканаць Спорасцкую польку!

Узнёсшыя, у народных строях, удзельніцы конкурсу выконвалі танец, фігуру за фігурай, зараджаючы энергетыкай і хараством полькі ўсю залу. Зала выбухнула апладысментамі!

дзейнасці, павышэнне іх зацікаўленасці ў рацыянальным выкарыстанні бюджэтных асінгаванняў і прыцягненні пазабюджэтных крыніц;

— фарміраванне шматканальнай сістэмы фінансавання культурнай дзейнасці за кошт прыцягнення дадатковых сродкаў ад насельніцтва, развіцця мецэнацтва і спонсарства, падатковага, мытнага і валютнага пратэжыяннізму ў дачыненні да ўстаноў культуры, а таксама — юрыдычных і фізічных асоб, якія ўкладваюць свае сродкі ў ажыццяўленне культурных праектаў;

— пераадоленне астаткавага падыходу да фінансавання сферы культуры — як пад час фарміравання бюджэтаў усіх узроўняў, так і ў ходзе іх выканання, індэксацыя па-

вах рэктара БДУКІМ пра тое, што менеджар — не кіраўнік (гл. "К" № 6 за 2014 г.), цяжка меркаваць, ці будуць адпавядаць рэаліям часу змены ў культурным асяроддзі.

Якасць працы цяжка ацаніць лічбамі, але эканоміка культуры павінна займацца ў тым ліку і іх аналізам, а яны кажучь аб наступным.

Колькасць клубных фарміраванняў, паводле даных Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь (далей — НСКРБ), мае тэндэнцыю да зніжэння: калі ў 2009 г. іх налічвалася 28,7 тыс. адз., то на канец 2011 г. — 27,1 тыс. адз. Звычайнае скарачэнне або праведзеная аптымізацыя ўстаноў, дзе маглі размяшчацца клубы, не павінны былі пацягнуць за сабой скарачэнне ра-

цікавымі з'яўляюцца сацыялагічныя даныя, агучаныя сёлета на навукова-практычнай канферэнцыі ў Інстытуце культуры Беларусі. Кандыдат сацыялагічных навук Ірына Лашук паказала, што спецыфіка і асноўныя праблемы спажывецкіх паводзін на рынку культурна-забаўляльных тавараў і паслуг палягаюць у плоскасці:

- а) нізкай рэнтабельнасці ўстаноў культуры;
- б) праблемы спажывецкай культуры насельніцтва;
- в) праблемы канкурэнтаздольнасці паслуг культуры.

Паводле праведзеных апытанняў, выяўлена, што перавагу хатняму адпачынку надаюць 69,7% рэспандэнтаў, выязджаюць на

У чаканні рэйтынгу тэатраў, музеяў, бібліятэк...

На вялікі жаль, армія работнікаў сферы культуры памяншаецца! Паводле звестак Інтэграванага банка даных Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, назіраецца наступная карціна: колькасць насельніцтва, занятага ў арганізацыях культуры, падведамасных Міністэрству, у 2012 г. складала 66,478 чал., у 2013 г. — 65,107 чал., а ў першым квартале 2014 г. — 65,004 чал.

Не завод і не ферма

Не за гарамі абвастрэнне яшчэ адной немалаважнай праблемы, звязанай з актыўным старэннем насельніцтва. Хто падумаў, што варта забеспечыць занятасць і гэтай катэгорыі нашых жыхароў? У многіх краінах называюць праблему пачынаюць прапрацоўваць ужо сёння. І менавіта сфера культуры можа даць працоўныя месцы для людзей у перыяд іхняга актыўнага старэння. Дзе? У клубных фарміраваннях, забаўляльных цэнтрах, дзе адукацыйныя паслугі — заўжды запатрабаваныя. Застаецца толькі знайсці сучасныя падыходы да арганізацыі дзейнасці тых устаноў, якія маглі б вырашыць не толькі фінансавыя праблемы сферы культуры, але і агульначалавечыя, звязаныя з клопатам аб старэйшым пакаленні, захаванні пераемнасці пакаленняў ды выхавання іх на маральных і духоўных прынцыпах. Трэба разумець, што сфера культуры — гэта не завод ці ферма. Рыначнымі законамі вельмі лёгка яе скалечыць.

У заключэнне хочацца адзначыць, што рытарычныя пытанні "Што рабіць?" і "Хто вінаваты?" немагчыма вырашыць у рамках зададзенага для паўсюднай аптымізацыі часу і пры захаванні даведзенай лічбавай дакладнасці (аптымізаваць 20% устаноў). Разам з тым, у сферы культуры варта правесці ўсеагульны "суботнік па добраўпарадкаванні" — гэта відавочна. Сфера занадта доўга жыла на мізэрных грошы, не прыцягвалася да вырашэння важных дзяржаўных пытанняў. Сёння ж яна прадстаўлена на ўсіх узроўнях і платформах дзяржаўнага ўкладу краіны. Уся справа ў тым, што Культура перайшла на новы ўзровень развіцця. Не, яна не стала лепшай ці горшай — яна проста змянілася. Мы сталі жыць па-іншаму, думаць інакш, развівацца хутчэй. І гэтыя змены проста неабходна не толькі ўсвядоміць, але і накіраваць у належнае, аптымальнае (чытай: эфектыўнае) рэчышча.

Які вынік атрымаем?

мераў фінансавання ў адпаведнасці з тэмпамі інфляцыі.

Для нашай дзяржавы гэта застаецца актуальным і сёння.

Прагнозы і перспектывы

Пасля аптымізацыі які вынік мы атрымаем? Размова ж не ідзе аб скарачэнні сродкаў на развіццё культуры, а значыць, вызвалення сродкі павінны будучы размяркоўвацца на тых, хто заняты ў галіне.

ботнікаў (у 2009 г. — 392,4 тыс. чал., а да канца 2011 г. — 331,7 тыс. чал.) Пры аптымізацыі-скарачэнні дзіцячых школ мастацтваў такой карціны не назіраецца, значыць, справа — у якасці прадастаўляемых паслуг.

А вось лічбы і пра самі паслугі. Паводле даных НСКРБ, колькасць праведзеных мерапрыемстваў на платнай аснове ў 2008 г. складала 303,1 тыс. адз., іх навідала 14,6 млн. чал. А ў 2011 годзе было праведзена 281,0 тыс. адз. мерапрыемстваў,

Ад рэдакцыі

Мы, журналісты, не каментуем дадзены артыкул, бо сваё меркаванне выказаў спецыяліст, які ведае праблемы нацыянальнай культуры знутры. Значым толькі, што да друку рыхтавалі матэрыял з задавальненнем. Такіх на нашых старонках бракуе хранічна. Таму і звяртаемся ў чарговы раз да спецыялістаў з рэгіёнаў: калі вас турбуе эфектыўнае развіццё сферы, калі вы прафесіянал, прыміце ўдзел у абмеркаванні сённяшняй публікацыі. Прапануйце, абвясце, аналізуйце! Гэта дапаможа нам скласці аб'ектыўную карціну сённяшняга стану спраў беларускай культуры. Не заставайцеся абыякавымі!

прыроду — 44,3%, ходзяць у госці — 30,5%, займаюцца любімай справай — 26,9%, бавяць час у Інтэрнэце — 21,2%, наведваюць установы культуры — 12%, займаюцца спортам — 10,7%, самаадукацыяй — 5,8%, удзельнічаюць у грамадскіх мерапрыемствах — 1,8%.

Цікавымі аказаліся і даныя, што адлюстроўваюць сувязь паміж наведваннем культурна-забаўляльных устаноў ды жаданнем прыйсці туды і надалей. Дык вось, 63,9% апытаных наведваюць установы, 36,1% — жадае іх наведваць і надалей. Не ходзіць у клубы і бібліятэкі 20,5% рэспандэнтаў, не збіраецца хадзіць і надалей — 79,5%. Апошняя лічба не можа не ўражваць...

Змяніць прафесію

Ёсць яшчэ адна акалічнасць, якая прымушае падыходзіць да працэсаў аптымізацыі ў сферы культуры з асцярожнасцю. Маю на ўвазе праблему занятасці насельніцтва. Вызвалення ад сваіх пасадаў людзі, калі

яны не знаходзяцца ў пенсійным узросце, змушаны будучы шукаць сабе новае месца працы. Ці гатовы прапанаваць яго суб'екты гаспадарання ў малых населеных пунктах? Тут важна ацаніць сітуацыю на месцах. На прымітыўным узроўні можна разважаць так: ферму мадэрнізаваці, не надта спрактыкаваныя ў сучасных варунках людзі паспрабавалі сысці, да прыкладу, у сферу паслуг, скажам, у дамы быту, але і там працэс — аўтаматызаваны, адбылося скарачэнне работнікаў. Куды пайсці? У некваліфікаваных рабочыя?

Між тым, ёсць канкрэтны адказ на гэтае пытанне. І тут сфера паслуг у культуры можа для многіх стаць выратавальным варыянтам. Урэшце, можна заняцца рамяством (саломкапляценне, бондарства, разьба па дрэве, мастацкі роспіс, ганчарная справа і да т.п.). А можна, ведаючы родныя мясціны, працаваць гідам-экскурсаводам, адкрыць сваю справу ў галіне турыстычнага бізнесу. Патэнцыял сферы культуры — невычэрпны.

Па сутнасці, сама форма сельскага клуба або гарадскога палаца культуры ўжо састарэла. Яна не цікавая ні спецыялістам, ні наведвальнікам устаноў. Тут з часам назапасілася столькі праблемных пытанняў (ад матэрыяльнага забеспячэння да штатнага раскладу), што лягчэй перабудоўваць усю працу, звязаную з культурным забеспячэннем жыхароў дадзеных тэрыторый, чым пастаянна "лапіць" векавыя праблемы.

Цяжка прагназаваць вынікі, калі яны не прапрацаваны да канца, калі няма дакладных арыенціраў дасягнення мэты.

Паралельна ўзнікае пытанне: ці павысіцца якасць паслуг у выніку праведзенай аптымізацыі, прытым што праблемныя пытанні падрыхтоўкі спецыялістаў ва ўстановах адукацыі сферы культуры пакуль не вырашаны. Да таго пакуль, па сло-

жкія навідала 11,8 млн. чал. І мерапрыемстваў стала менш, і колькасць ахвотных іх наведваць таксама зменшылася.

Вядома, тлумачэнняў тут можа быць некалькі. У канкурэнтнае саперніцтва ўступаюць тэлебачанне, камп'ютарныя тэхналогіі. З рахункаў нельга скідаваць і зніжэнне цікавасці (інертнасць) жыхароў нашай краіны.

На людным месцы

Хто тут лепшы?

Раённая імпрэза такога ўзроўню яшчэ раз даводзіць, што народная культура выклікае цікавасць. Самыя годныя дзяўчыны горада з гонарам прэзентавалі Спорыўскую польку, пры гэтым імкнуліся выканаць яе як мага лепш і вытан-

чаней. Хіба ж гэта не выдатны вынік у справе папулярызаванні нематэрыяльнай спадчыны Бярозаўскага раёна?..

Вольга ЛАЎРЭНЧУК, метадыст Бярозаўскага раённага метадычнага цэнтра Брэсцкага вобласці

Спорыўская полька.

Названы вясковыя брэндзі

У Гомельскай вобласці адбыўся семінар клубных работнікаў Калінкавіцкага раёна на тэму "Этнатурызм як рэсурс культурнай ідэнтыфікацыі рэгіёна". Ён праводзіўся на базе Дудзіцкага цэнтра народнай творчасці.

ГОМЕЛЬШЧЫНА

Госці агледзелі выстаўку ручнікоў, пра якія распавяла вядучы метадыст па фальклору і этнаграфіі рённага метадычнага цэнтра Ніна Лешчанка. Выступіў народны тэатр народнага гумару "Вяселья Аўцюкоўцы" пад кіраўніцтвам Ніны Васільеўны.

У працы семінара актыўны ўдзел прынялі начальнік аддзела ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі райвыканкама Дзмітрый Рудзеня і яго намеснік, загадчык сектара культуры Іна Губар. З этнатурыстычным патэнцыялам Гомельскай вобласці пазнаёміла вядучы

Пад час семінара.

метадыст абласнога цэнтра народнай творчасці Людміла Мельнікава.

Ніна Лешчанка разам з мастацкім кіраўніком Бярозаўскага цэнтра фальклору Палінай Лешчанка распавялі пра турыстычны патэнцыял традыцыйных народных святаў і абрадаў, сакральных мясцін і помнікаў прыроды, якімі адметны Калінкавіцкі раён. Як раённыя брэндзі

былі пазіцыянаваны Юравічы, дзе знаходзіцца першабытная стаянка чалавека, Малья і Вялікія Аўцюкі, дзе праводзіцца Рэспубліканскі фестываль народнага гумару.

Ірына ГЛУШЭЦ, загадчык аддзела народнай традыцыйнай культуры Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці

Майстар-клас ідэй ад куцюр

Пасля вайны бацька хадзіў у вышыванцы з беларускім арнамантам. Была, памятаю, і сарочка з украінскай вышыйкай. Ён з ахвотай насіў то адну, то другую. Прынамсі, перавагу родным матывам у адзенні не надаваў. Думаецца, з той прычыны, што паваенная мода была збольшага інтэрнацыянальнай. У Вялікай Айчыннай перамаглі разам, таму і пераймалі "модныя" схільнасці правяраных сяброў па зброі. Вялікай папулярнасцю ледзь не да 1970-х карысталіся на Беларусі і цюбецейкі, моду на якія прывезлі тыя, каму давалося бавіць эвакуацыю ў Сярэдняй Азіі. Хто памятае цяпер пра тыя цюбецейкі?..

Яўген РАГІН

Еўропа моды на этнаадзенне (ці на яго этнаэлементы ў самых розных строях) ніколі, падаецца, не губляла. На леташнім Міжнародным форуме "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства" (мерапрыемства праходзіла ў Магілёве і сабрала фалькларыстаў з 13 краін) доктар гістарычных навук, супрацоўніца Інстытута гісторыі Латвіі пры Латвійскім універсітэце Анетэ Карлсане гаварыла з гонарам пра латышскі нацыянальны строй, якім цяпер прынята карыстацца не толькі ў звычайным ужытку, на вуліцах і ў грамадскіх месцах, але і на афіцыйных прэзідэнцкіх мерапрыемствах. Сімвал ідэнтыфікацыі — не толькі пашпарт. А колькі было эмоцый на магілёўскім форуме, калі ўсе пабачылі дэфіле нашых дзяўчат у адпаведных да сённяшняга дня сукенках, выработных на навукова-вытворчым рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве беларускіх народных рамёстваў "Скарбніца"! У тых вытанчаных строях — хоць у оперу, хоць у кавярню. Але засталіся яны не больш чым арыгінальнай моднай

У джынсах і вышыванцы? А што!

калекцыяй, якая так і не адважылася "пайсці" ў народ. Чаму? Пытанне лепш задаць мадэльерам, што забыліся ва ўласных канцэптах, прадстаўнікам вельмі цяжкай на ўздзеі лёгкай прамысловасці, менеджарам і піяршчыкам нацыянальнага.

Можна доўга спрачацца, ці пасуе вышыванка джынсам, а спрэчку выйграе толькі той, хто так пашые "ўзорную" кашулю, што без джынсаў яе і ўявіць цяжка будзе. І пераствораная на сучасны манер маларыцкая спадніца са шпількамі ад Дзіора — не экзетыка, не постмадэрн, а прага не згубіць свае беларускія вытокі і адначасова — не адстаць ад Еўропы. Па-мойму, натуральны жаданні. Як казаў графік Уладзімір Лукашык, можна хадзіць у пастолах і распяваць пры гэтым песні Макартні.

Пра этна на шпільках

Вучні раённай гімназіі ў гальштукіх, вытканых Валянцінай Струнец.

Жаночы касцюм Маларыцкага строю вылучаецца срод іншых архаічнымі элементамі адзення і галаўных убораў. Для яго характэрны багаты дэкор з буйным рамбінным арнамантам, са шчыльным бардзюрам у спадніцах.

— У касцюме дамінавалі колеры натуральнага матэрыялу з ільну, каноплі, воўны, каларыт якіх арганічна спалучаўся з насычаным цёмна-чырвоным арнамантам, — распавядае дырэктар Раённага цэнтра народнай творчасці Валянціна Струнец. — Шырокія густыя рамбінныя арнаментальныя палосы запаўнялі верхнія часткі рукавоў і амаль усё поле фартухоў. Такі ж дэкор пакрываў і

Гальштук з Маларыты

тоўстыя бела-шэрыя спадніцы ("буркі"). Намітка, або плат, таксама ўпрыгожвалася з трох бакоў палоскамі ромбагеаметрычнага арнаменту...

Мужчынскі касцюм на Маларыччыне, на жаль, не меў такіх арыгінальных асаблівасцей. Традыцыйны яго комплекс складаўся з палатнянай кашулі (насілі навыпуск і падпярэзвалі поясам), нагавіц, камізэлькі... Галаўным уборам быў найчасцей саламяны капялюш. У мужчынскім касцюме пераважаў белы колер, а дэкор прыпадаў у асноўным на каўнер, пазуху

кашулі, пояс. Гальштук у строі зусім не было.

— Мне захацелася паспрабаваць, калі можна так сказаць, асучасніць мужчынскі касцюм Маларыцкага строю адзення, — расказвае Валянціна Мікалаеўна. — Мне здаецца, што гальштук здольны надаць своеасаблівую завершанасць, структурную цэласнасць і непаўторную гарманічнасць. Ідэя выткаць гальштукі, якія арганічна ўпісаліся б у традыцыйны Маларыцкі строй адзення, узнікла ў лістападзе 2013-га на фестывалі ў поль-

не згадаў бы пра гэта ўсё, каб не ліст з Маларыты, які друкуюцца на гэтай старонцы. Наш сталы пазаштатнік піша пра тое, як кіраўнік Раённага цэнтра народнай творчасці Валянціна Струнец паспрабавала стварыць з нуля ткану гальштук, які, з аднаго боку, стаў бы лагічным "асучасненым" працягам традыцыйнага строю, а з іншага — утрымліваў бы традыцыйны арнамент пазамінулага стагоддзя на мужчынскіх гальштукіх-наватворах. Вельмі ўхвальная крэатыўная ідэя, за якую проста павінны ўхапіцца мадэльеры, менеджары і піяршчыкі...

Пра другую задумку распавяла выконваючая абавязкі кіраўніка Ганцавіцкага раённага краязнаўчага музея Наталля Кулеш. Справа ў тым, што на музейным сайце gantsevichi.museum.by адкрылася віртуальная выстаўка "Ганцавіцкія паясы". Тут прэзентавана каля паўсотні тканых рэчаў, якія ствараюць у вёсках Люсіна, Макава, Дзяніскавічы, Хатынічы. Найстарэйшы пояс выраблены ў пазамінулым стагоддзі. Быў пару гадоў таму на Ганцавіччыне, бачыў люсінскіх пастухоў, што носяць свае торбы менавіта на такіх паясах — яркіх, зручных, паласатых, шматколерных з "беражкамі". Яны і для джынсаў падыходзяць (спражкі не трэба: завязаў на вузел — і хадзі красуйся). Я без жартаў: вельмі стыльна. Графічнасць малюнка ў паясах, скажам, Чашнічыны, крыху іншая. Але і яны цудоўна спалучаюцца з сучаснай маладзёжнай (дзій не толькі) вопраткай. Слова — за мадэльерамі, менеджарамі, піяршчыкамі. Але спадзеў на іх самі ведаеце які. Калі б лёгкая прамысловасць парупілася, мы замежных гасцей хакейнага чэмпіянату ўжо цяпер здзіўлялі б нават джынсамі, пашытымі на манер палескіх порткаў. Але чаго няма, таго няма. Затое я ведаю, якія праекты ў перспектыве могуць рэалізоўваць нашы раённыя дамы рамёстваў. Хто першы?..

K

скай Бяла-Падлясцы. З думкамі пра гэта і вярнулася ў Маларыту...

Каб ажыццявіць задуманае, Валянціне Струнец спатрэбілася пяць месяцаў. Рэалізацыя своеасаблівага праекта пачалася з пошуку ўзору для гальштукі.

— Я перабрала многія з іх, — кажа Валянціна Мікалаеўна. — Аднак па тых ці іншых прычынах узоры не адпавядалі агульнай канцэпцыі. Тое, што шукала, знайшла на спадніцы з вёскі Радзех. Узор уразіў сваім багаццем і каларытам. Яго перанесла на вытканыя палосы, захаваўшы ўсе памеры да міліметра. З іх Алена Бярнацкая, швачка, пашыла сем гальштукі. Кожны з іх мае даўжыню амаль 50 сантыметраў...

Цяпер вытканыя гальштукі займаюць годнае месца ў выставачнай экспазіцыі Раённага цэнтра народнай творчасці. Між іншым, імі ўжо зацікавіліся спецыялісты, бо вытканыя гальштукі ў народным стылі ёсць цяпер толькі на Маларыччыне.

Мікалай НАВУМЧЫК
Фота аўтара

Стратэгія начальніка аддзела

Камп'ютары — ва ўсіх СДК

Святлана ЧАЛЫК,
Клецкі райвыканкам:

Клецкі раён — невялікі. Самая дальняя вёска знаходзіцца на адлегласці ў 45 кіламетраў. Але калі памеры рэгіёна ўплывалі на маштабнасць спраў, за выкананне якіх адказвае аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі? Вось і на Клецчыне — планаў процьма. Не менш і здзейсненага ды занесенага ў творчую скарбонку, чым аддзел па заслугах ганарыцца.

— У нашай справе многае залежыць ад шчыльнасці кантактаў з кіраўніцтвам раёна. Дык вось, у нас гэтыя стасункі вельмі эфектыўныя. Старшыня райвыканкама Генадзь Салавей любіць культуру, мастацтва, разам са сваёй сям'ёй наведвае літаральна ўсе нашы мерапрыемствы і не шкадуе слоў удзячнасці работнікам культуры. А гэта, пагадзіцеся, вельмі важна, калі кіраўнік раёна не карэктую рэжысуру святаў, не ўмешваецца ў творчыя працэсы, а цалкам нам давярае. Гэта дзялог на ўзроўні прафесіяналаў, калі кожны займаецца сваёй адказнай справай.

Увага райвыканкама — больш чым канкрэтная. Сёлета з бюджэтных сродкаў выдаткавана больш за 500 мільёнаў рублёў на капітальны рамонт Раённага цэнтра культуры. Яшчэ летась замянілі на гэтым аб'екце дах. А ў бягучым годзе зрабілі ўнутраную аддзелку, давялі да ладу ацяпленне і з падраднымі арганізацыямі разлічыліся...

Дзякуючы Дзяржпраграме "Культура Беларусі" мы здолелі купіць музычныя інструменты для школ мастацтваў, камп'ютары для кожнага Сельскага дома культуры. Так, раён у нас — невялікі: маецца толькі 19 СДК. Але кожны абсталяваны як мае быць. У шасці клубах ёсць нават хуткасны выхад у Інтэрнэт... Цяпер ніхто ўжо не сумняваецца, што клубная дзейнасць без лічбавых тэхналогій значна адстае ад сучасных стандартаў. А ў нас усе прэзентацыі і шоу-праграмы — з мультымедычным складнікам. Дарэчы, тут нам таксама дапамог райбюджэт. Так што асаблівых праблем няма ні з гукаўмацняльнай тэхнікай, ні са сцэнічнымі касцюмамі. На набыццё ўсяго гэтага пайшло больш за 400 мільёнаў раённых рублёў.

Раён у нас — невялікі: маецца толькі 19 СДК. Але кожны абсталяваны як мае быць. У шасці клубах ёсць нават хуткасны выхад у Інтэрнэт... Цяпер ніхто ўжо не сумняваецца, што клубная дзейнасць без лічбавых тэхналогій значна адстае ад сучасных стандартаў. А ў нас усе прэзентацыі і шоу-праграмы — з мультымедычным складнікам.

Імкнёмся, натуральна і самі зарабляць. Летась сума пазабюджэтных даходаў дасягнула 760 мільёнаў рублёў, на бягучы ж год заплапанавана давесці гэты паказчык да 840 мільёнаў. Давядзём. Калі ёсць якасць працы, можна і эканамічную будучыню прагназаваць. РЦК наш славіцца буйнымі аншлагавымі шоу-праграмамі, і досвед гэты вельмі актыўна распаўсюджвае па сельскіх клубных установах. Усе заробленыя пазабюджэтныя сродкі застаюцца ў нас.

Вы цудоўна ведаеце, што клопатаў у аддзела — мора. Штодня даводзіцца вырашаць процьму пытанняў. Лічу, што галоўнай задачай ідэолагаў, работнікаў культуры з'яўляецца імгненнае рэагаванне на запыты насельніцтва. Да прыкладу, з-за дэмаграфічнай сітуацыі па раёне закрываюцца не толькі сярэднія школы, але і ўстановы культуры. Але культурнае абслугоўванне ў маланаселеных паселішчах ніхто не адмяняў. У нас для гэтага ёсць аўтаклуб і аўтабібліятэка. У адной і той жа вёсцы клуб на колах бывае раз у месяц, бібліолюб — раз у два месяцы. Але не забывайцеся на тое, што ў кожнага СДК ёсць свая высковая зона абслугоўвання, а ў Цэнтральнай бібліятэцы чацвер — дзень наведвання чытачоў дома. Так што скаргаў ад вясковага насельніцтва няма...

Карыстаючыся нагодай, хачу назваць аднаго з самых актыўных нашых спонсараў — гэта кіраўнік ААТ "Морач" Аляксандр Філіпчанка, які актыўна і дзейсна падтрымлівае мясцовых работнікаў культуры, мясцовы народны хор. На вялікі жаль, пайшла з жыцця Яўгенія Піліпеня, якая больш за трыццаць гадоў кіравала гэтым цудоўным калектывам. Але падапіла яе справу маладая жанчына, таксама энтузістка традыцыйнага беларускага мастацтва. І вельмі радуе, што не перарываецца сувязь пакаленняў, што доўжыцца справа захавання ды развіцця нацыянальнай спадчыны. А гэта — таксама ідэалогія, на якой трымаюцца беларуская дзяржаўнасць ды незалежнасць...

Што ўразіла?

Перадусім — дэмакратычнасць, максімальная адкрытасць гэтай установы да публікі. Там няма ані-якіх ахоўнікаў ці паліцэйскіх. Гэта значыць — абсалютная прэзюмпцыя невінаватасці ў дачыненні да кожнага наведвальніка. Ніжнія паверхі адкрыты літаральна для ўсіх. Там можна проста адпачыць у фатэлях, прайсціся ўздоўж доўгіх шклянных шыбаў, разглядаючы навакольныя краявіды, скарыстацца санітарнымі выгодамі, набраць буклетаў, афішаў, флаераў. Дарэчы, абсалютна бясплатна.

Перад гэтым музейным комплексам наогул не стаіць задача зрабілаць! Ад пачатку існавання яго наведванне было наогул вольным. Цяпер білет усё ж трэба набываць, але каштуе ён прыкладна столькі ж, колькі два талоны на праезд у грамадскім транспарце, што, пагадзіцеся, зусім мізэр. І пры гэтым дзеям, журналістам, сябрам творчых саюзаў, навукоўцам, мастацтвазнаўцам і мастакам нават такія білеты не патрэбны!

Фота- і відэаздымка? Калі ласка! І таксама задарма! Можна нават цягаць з сабой па залах запlechнікі ці сумкі, калі наведвальнік чамусьці адмовіцца ад лагічнай ідэі пакінуць іх у гардэробе. Адно правіла: несці гэтыя клункі ў руках, а не надзяваць на плечы, каб выпадкам не зачапіць які шэдэўральны экспанат.

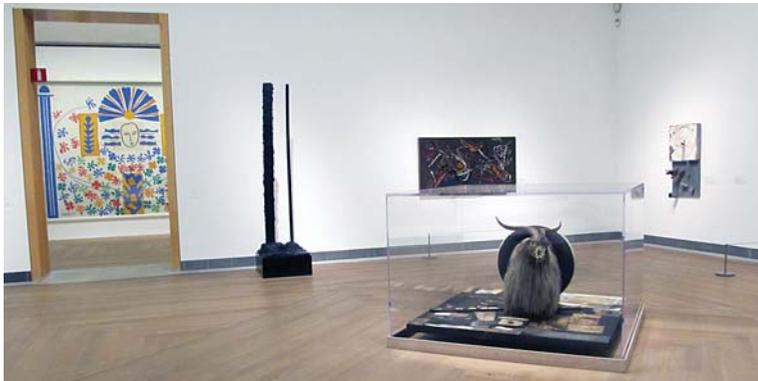
Адпаведна, у музеі створана хатняя, нязмушаная, добразычлівая атмасфера. Гасцінныя ўсмішкі даглядчыкаў ды іншых супрацоўнікаў музея, іх заўсёдна гатоўнасць дапамагчы ў любой патрэбе наведвальніка або пракансультаваць у пытаннях мастацтва моцна кантрастуюць з тым стаўленнем, да якога мы прывыклі на радзіме. Таксама “нашага чалавека” немінуа ўразіць і поўны гендэрны, узроставы і расавы баланс персаналу музея: гэта зусім не толькі кабеты “найлепшага” веку...

Калекцыя

Калекцыю музея цяжка назваць шыкоўнай. Галоўная яе каштоўнасць у іншым — у паўнаце. Гэта нібы дыхтоўны падручнік, які паслядоўна, старонка за старонкай, адлюстроўвае плыні заходняга мастацтва за апошнія паўтара стагоддзя. Менавіта паводле такога дыдактычнага прынцыпу выбудавана ўся экспазіцыя: вось табе постімпрэсіянізм, наступная зала — кубізм, наступная — толькі экспрэсіянізм, і г. д.

Пастаянная экспазіцыя падзелена на тры часткі: з 1900 па 1939 гады, з 1940 па 1969-ты, і ад 1970-га да нашых дзён. Уразіла густоўнасць яе фарміравання і вельмі дакладны

Стагольмскі Музей сучаснага мастацтва спецыялісты лічаць адным з лепшых у свеце. І ўжо хаця б з дадзенай прычыны не выпадала грэбаваць аказіяй завітаць у гэты будынак на востраве Шэпсхольмен — у самым цэнтры шведскай сталіцы. Балазе для беларускага турыста ёсць і яшчэ адна прыемная нагода прыйсці сюды: поруч з работамі такіх сусветных знакамітацей, як Маціс, Пікаса, Далі, у экспазіцыі прадстаўлены і творы нашых землякоў: Шагала, Суціна, Кікоіна, Экстэр... Такім чынам, колькі слоў пра мае ўражанні ад наведання таго сучаснага гмаху з надпісам “Moderna Museet”, зробленым “фірмовым” музейным шрыфтам.

Нібы дыхтоўны падручнік...

адбор твораў. Тут вы не знойдзеце акадэмізму, сацрэалізму, камерцыйнага кічу ці салоннасці. Таксама тут няма і твораў нацыянальных рамантыкаў або афіцыйных мастакоў таталітарных рэжымаў. Толькі праблемнае, сацыяльнае, філасофскае мастацтва, што прымушае гледача думаць: Ота Дыкс, Кетэ Кольвіц, іншыя творцы, якія не баяліся “ісці супраць плыні”... Іншымі словамі, у экспазіцыі прасочваецца вельмі канкрэтная канцэпцыя: сабараныя шэдэўры маюць грамадскую і светапоглядную значнасць.

Адукацыйныя праграмы

Адной з галоўных мэт Музея сучаснага мастацтва ў Стагольме з’яўляецца асвета ўсіх слаёў грамадства: ад дашкольнікаў да пенсіянераў. Гэтану садзейнічаюць рознаўзроўневыя праграмы з улікам адукацыі і ўзросту іх удзельнікаў. Дзеткі маюць магчымасць не толь-

кі вольна гойсаць па залах, але і гуляцца перад музеем на пляцоўках, створаных выдатнымі дызайнерамі. Для груп пенсіянераў прадугледжаны лекторыі з кінапаказамі і зоны адпачынку. Для людзей з абмежаванымі магчымасцямі тут няма ніякіх фізічных перашкод: ад прыбіральных да пад’ёмнікаў усё функцыянуе з улікам найноўшых дасягненняў. Наведванне штогадовых лекторыяў у музеі — абавязковае для школьнікаў. Прычым не толькі сталічных, але і з усёй краіны! З мэтай пашырэння аўдыторыі створаны і вялікі філіял музея ў горадзе Мальмё.

Сам я стаў сведкам вельмі ажыўленай дыскусіі групы студэнтаў з выкладчыкамі проста ў зале, дзе дэманстравалі шэдэўры сюррэалістычнага кіно. Для такіх музейных заняткаў прадугледжана складная мэбля і адмысловыя заслоны, каб не замінаць астатняй публіцы, што вольна фланіруе па велічэзных залах. Але

пры гэтым любы мінак можа таксама ўзяць крэсла і далучыцца да студэнцкай аўдыторыі.

Зменныя выстаўкі

Ці дапасоўваюцца яны да пастаяннай калекцыі музея? Не! Хіба што ў плане ўжо акрэсленай многагульнай канцэпцыі: ніякай салоннасці, ніякай камерцыйнасці, ніякай сумніўнай ідэалогіі. Тое ж самае датычыцца і атмасферы ды стаўлення да аўдыторыі. Адно што — тут папярэджваюць пра адказнасць за камерцыйнае выкарыстанне здымкаў без дазволу творцаў ці ўласнікаў работ.

Я трапіў на выстаўкі твораў грэчаскага мастака Хрыстадоу Панаёту і мексіканскага Габрыэля Ароскі. Асабліва ўразіў апошні. Для ягонай творчасці характэрна выкарыстанне звыклых прадметаў у нязвыклым святле. Напрыклад, скульптура “The D.S.”: аўтамабіль “Citroen”, разрэза-

ны ў даўжыню на тры часткі, а затым злучаны без сярэдняй. Або 45 скульптур з камянёў, выразаных індзейскім разьбярком паводле малюнкаў мастака... На выстаўцы прадстаўлена і адна з самых відовішчых інсталяцый Ароскі — “Цёмная хваля”: гэта амаль 15-метровы шкiлет кіта, выкананы з карбанату кальцыя і смалы. З дапамогай графіту мастак пакрыў штурчныя косткі кіта складаным геаметрычным арнамантам, каб такім чынам стварыць ілюзію сумоўя паміж мастацтвам і прыродай.

Тут варта патлумачыць, што залы для часовых экспазіцый маюць агульную плошчу большую, чым наш Палац мастацтва, і таму там могуць выстаўляцца рэчы фактычна любога фармату — хоць памерам з самалёт.

Карысны досвед

Мы ў Беларусі яшчэ не падыходзілі да рэформы, “перазагрузкі”

нашых адносін з музеямі. Таму, аглядаючы залы стагольмскага “Мадэрна”, міжволі задаешся пытаннем: што з гэтага досведу можа быць карысна для нас?

Перадусім неабходна вярнуць у школьныя праграмы выкладанне мастацкай культуры і малявання ў старэйшыя класы, і частку ўрокаў праводзіць непасрэдна ў музеях. Трэба паставіць нацыянальную задачу: каб кожны беларускі школьнік штогод наведваў экскурсіі ў галоўны мастацкі музей краіны. У дадатак, павінны быць распрацаваны адмысловыя праграмы для пенсіянераў, для людзей з абмежаванымі магчымасцямі.

Затым — адмовіцца ад меркантильнага, камерцыйнага погляду на музейную дзейнасць. Музеі павінны садзейнічаць ТОЛЬКІ асвете, адукацыі і навучы. Усё астатняе — гэта не іх справы! Так, у стагольмскім музеі ёсць элітны рэстаран, але для яго была зроблена адмысловая прыбудова, ды і займаецца ім не музейнае кіраўніцтва, а арандатар.

Нехта перакананы, што паводле каштоўных артэфактаў беларускія музеі незваротна саступаюць замежным. Але ж ці спраўды гэта так? У нашых зборах больш чым дастаткова выбітных твораў геніяльных мастакоў. Прыкладам, Нацыянальны мастацкі музей: там артэфактаў выстаўлена ў разы (!) больш, чым у стагольмскім “Мадэрне”. Але праблема ў іншым: у канцэпцыі экспазіцыі, сацыяльнай і адукацыйнай палітыцы.

Далей. Трэба адкрываць філіялы, спецыялізаваныя музеі, пашыраць экспазіцыйныя плошчы. Ну, напрыклад, чаму б не стварыць адмысловы Музей беларускай графікі? Неабходна ладзіць актыўную рэкламную кампанію на ўсіх узроўнях: у прэсе, на тэлебачанні, у Інтэрнэце. Усе турыстычныя фірмы мусяць мець буклеты музеяў і дбаць пра тое, каб уключыць іх наведванне ў свае экскурсіі. Турыстычныя фірмы, а не самі музеі!..

Без сумневу, апошнія павінны быць не проста сховішчам усялякіх прыгажосцей, але дзейнымі чыннікамі фарміравання асоб — думачы і адказных. Музеі павінны служыць усю грамадству. Мастацтва, як гэта ні пафасна прагучыць, павінна належаць народу! У Стагольме я ўжо пабачыў урэчаісенне гэтай ідэі. Значыць, яна зусім не выглядае утопіяй. І калісьці ўсе ўжытыя мною “трэба” і “павінна” стануць “ёсць” і ў нашай краіне...

Сяргей ХАРЭЎСКІ,
культуролаг
Фота аўтара

Рэйтынг ідэй з Нідэрландаў

Рэйксмузеум: сціснуцца, каб разгарнуцца

Якая асноўная функцыя музея? Што ў ім галоўнае: сховішча ці экспазіцыйная прастора? За якой мяжой ён ужо не “храм муз”, а лекцыйная зала або “дом гандлю”? Гэтыя пытанні абмяркоўваліся на старонках “К” у часе дыскусіі па тэме “Музей-трансформер”. Зараз, у працяг апошняй, прапаноўваем азнаёміцца з замежным досведам. Гаворка пойдзе пра дзяржаўны музей Амстэрдама — Рэйксмузеум, галоўны мастацкі музей Нідэрландаў.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Ён адкрыўся пасля дзесяцігадовай рэканструкцыі. Але і пакуль яна ішла, музей працягваў працаваць: адкрыты для наведвальнікаў заставаўся адзін з флігеляў будынка. Давялося вылучыць лепшыя палотны, каб зладзіць экспазіцыю “хітоў” музея. Як згадвае дырэктар Рэйксмузеума, спадар Така Дэбітс, усё адбылося літаральна за адну ноч. Гэтае выцсканне і стала ядром сучаснай экспазіцыі, у фарміраванні якой бралі ўдзел куратары ўсіх

аддзелаў. Прынцып, народжаны ў экстрэмальных умовах, стаў вызначальным для той экспазіцыі, што сфарміравалі пасля рэканструкцыі будынка.

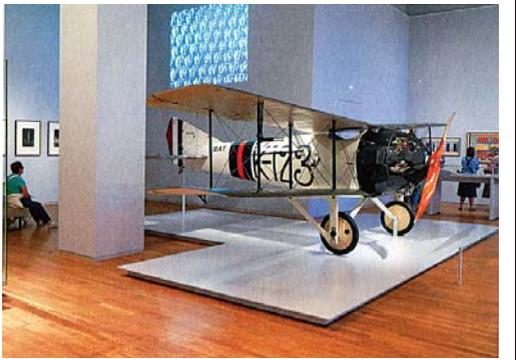
“Звычайна музеі пры рэканструкцыі пашыраюцца, бо зборы ўвесь час павялічваюцца. Мы ж, наадварот, сціснуліся, сфакусаваліся на галоўным”, — кажа Дэбітс. Фонды музея складаюцца прыкладна з мільёна карцін, фотаздымкаў, адзінак мэблі, маштабных мадэлей і макетаў, прадметаў адзення, вырабаў са шкла, срэбра і фарфару. З гэтага багацця выстаўлена ўсяго 8 000 экспанатаў. Спецыфіку адбору вызначыла тая акалічнасць, што Рэйксмузеум — гэта два музеі пад адным дахам: Мастацкі і Гістарычны. Сёння ў залах музея побач экспануюцца творы мастацтва і аб’екты матэрыяльнай культуры, узаемна дапаўняючы адно аднаго, ствараючы шматпланавы, шматаблічны вобраз часу.

“Перад намі стаяла вельмі амбіцыйная задача, — тлумачыць дырэктар. — Трэба было заахвоціць куратараў тэматычных аддзелаў на тое, каб яны разам стваралі адзіную канцэпцыю музея, а не замыкаліся ў рамках сваёй тэмы альбо гістарычнага перыяду”.

Суседства шэдэўраў мастацтва, побытавых рэчаў і ўзораў тэхнікі вельмі ўражае, глядзіцца надзвычай эфектна. Непадалёк ад славутай карціны Рэмбранта “Начная вярта” выстаўлена мадэль паруснага карабля чатырох з паловай метраў у вышыню і каля пяці ў даўжыню. Побач з жывапісам абстрактцыяніста Піта Мандрыяна — архітэктурныя макеты мадэрністаў групы “Стыль” і мадэль біплана (на здымках). Вобраз залатога веку галандскага мастацтва, якім лічыцца XVII стагоддзе, дапоўнены экспазіцыяй замкоў і ключоў з Дэльфта, карункамі ручной работы, музычнымі інструментамі, фарфорам і зброяй.

Асобна варта сказаць пра асветленне музейных залаў. Скарыстаны найноўшыя тэхналогіі; кажуць, што ў залах Рэйксмузеума вочы за тры дні не стамляюцца так, як у іншых музеях — за тры гадзіны.

Галоўнае — тут прадстаўлена тое, што стварэ асаблівы галандскі каларыт. Гэта датычыцца не толькі экспазіцыі, але і кавярні, і сувенірнай крамы. Усё, ад паштовак да сувенірных бірак для чамаданаў, — эксклюзіў. І усё працуе на ідэю ператварэння музея ў арыгінальны ды актуальны брэнд.

Цяперашняя вёска Моталь... Не, не магу называць вялікае мястэчка "вёскай"! Моталь яшчэ ў XVI стагоддзі атрымаў Магдэбургскае права, якое дало штуршок развіццю тут гандлю і рамёстваў. У СССР слова "Моталь" асацыявалася з вырабам дублёнак, "кажухоў", па-мясцовому. Раскрыю даўнішнюю таямніцу: на ашчадных кніжках жыхароў ляжала грошай больш, чым ва ўсім Іванаўскім раёне. Выраблялі скуры: замшу, шаўро, хром, з поўсцю, фарбавалі ў які заўгодна колер. Якое там земляробства, які там калгас! Заваленыя заказамі, шылі ва ўсіх хатах, ледзь спраўляючыся з капрызамі моднікаў...

Цяпер заказаў амаль няма, "промысел" заняпаў. У хатах майстроў вісяць апошнія нерэалізаваныя вырабы, стаяць запыленыя швейныя машыны і... падборка чорна-белых фота ў агульнай раме. На пытанне "Хто здымаў?" вымаўлялася адно прозвішча: "Аляксей Мянюк".

Сын фатографа Аляксандр, ужо сівы, узгадвае:

— Свой першы апарат бацька змайстраваў сам: аб'екты зрабіў са шкельцаў акулараў, дыяфрагму — з паперы. Потым прадаў карову і купіў фабрычны фотаапарат — такі, сярэдні, бо добры каштаваў ажно тры каровы. Усяго за жыццё набыў бацька дванаццаць апаратаў, адзін за другі лепшы...

Спадчына палешука-фатографа Аляксея: тысячы негатываў, што захаваліся па сяле, і дзясяткі тысяч здымкаў, якія разляцеліся па ўсім свеце. Тэматыка за паўстагоддзя — з 1927 да 1977 год! — адна: жыццё і побыт землякоў-матальчан. Глядзяць са здымкаў шафёры, лесасплаўшчыкі, касцы, папрадухі, гарманісты, вайскоўцы, настаўнікі, дзеці...

Аляксей Мянюк.

Мотальскі фоталетапіс

Мотальскія модніцы.

Моталь. Па ганка роднай школы.

Моталь. Міля Паромская.

■■■■

Фатаграфія — занятак не з таных: матэрыялы, апараты, хімікаты — спрэж страты! Адкуль жа браліся сродкі? Брат фатографа Іван вырабляў каўбасы, а ён, Аляксей, гандляваў імі ў прыватнай крамцы з заклікальнай шыльдай "Мотальскія каўбасы".

Тым толькі і трымалася "фотатэлье", бо майстар нікому не адмаўляў: дзяцей здымаў без аплаты, а той, хто не меў грошай, мог атрымаць сваё фота, скажам, за мяшчак фасолі.

Я паспрабаваў знайсці "аб'екты", кліентаў, хто пазіраваў.

Заслужаная настаўніца БССР Марта Данілевіч гартае альбом, узгадвае:

— 1939 год — якраз па вызваленні Заходняй Беларусі... Гэта я з сяброўкамі ў нацыянальных строях — у нашых, мотальскіх... А гэта мы ў кажушках... 1 верасня 44-га я ўпершыню ўвайшла ў клас як настаўніца. Паўкласа "першаклашак" — хлопцы-пераросткі, тыя, хто пад нямецкай акупацыяй тры гады не меў магчымасці пайсці вучыцца... А гэ-

Польшчы, органы НКУС папросту маглі арыштаваць Менюка.

На тысячах менюкоўскіх здымкаў — асобы, і ў кожнай — свой лёс, часам на мяжы трагедыі.

У 1940-м, савецкыя вызвалены ад белапалякаў Заходнюю Беларусь, новая ўлада накіроўвала сюды кадры настаўнікаў. У Моталь прыбыла сям'я Падомскіх. Ён — дырэктар школы, яна — выкладчыца. Дачцы іх, Мілі, ледзь споўнілася чатыры гады. Можна, дзяўчынка і ёсць сярод незлічоных дзяцей на менюкоўскіх здымках (хто ж гэтага сёння дазнаецца!),

І гэтыя суседзі Менюкоў, і кліенты Аляксея ляжаць сёння на месцы іх расстрэлу ў прылеску, пад каменем з надпісамі на беларускай мове ды іўрыце...

■■■■

Уварваліся немцы і ў дом настаўнікаў-яўрэяў Падомскіх. Сам дырэктар паспеў збегчы, а жонку яго немцы ўвапхнулі ў калону і пагналі ў той самы прылесак, адкуль ніхто не вярнуўся...

Чатырохгадовую Мілю школьна прыбіральшчыца ледзь паспела

на руках вынесці з хаты. Кацярына некалькі дзён хавала яе па суседзях, кожную ноч — у іншым доме. Людзі таксама рызыкавалі: немцы бязлітасна расстрэльвалі і тых, хто асмелваўся хаваць яўрэяў...

Нарэшце Кацярына прынесла зняможную дзяўчынку ў дом святара айца Георгія Раждзёлюскага. Айцец Георгій, удавец, выхоўваў сваіх пяцёра дзяцей. Убачыўшы Мілю, амаль беспрытомную, сказаў: "Дзе пяцёра сірат, там і шостае дзіця".

І Міля засталася ў доме праваслаўнага святара. Яна прабывала там усе гады акупацыі. Што айцец Георгій хавае яўрэйскае дзіця, ведаў увесь Моталь, ведалі і немцы. Адночы рыгнуўся было патруль, аднак яго камандзір завёў са святаром размову пра кветкі, якія ўпрыгожвалі сядзібу, і, як кажуць, "рэціраваўся". Пэўна, вялікі аўтарытэт мясцовага святара ўратаваў усіх ягоных дзяцей...

А Аляксей Мянюк працягваў здымаць і ў гэтыя гады ліхалецця. Аднак фота тых часоў пасля выгнання немцаў ні закопваць, ні ўвогуле хаваць кудысьці яму не было патрэбы. І вось чаму.

Аляксандр, сын фатографа:

— З маленства дапамагаў бацьку: сушыў карткі, абразаў, глянцаваў, увогуле любіў перабіраць здымкі... Але нідзе ніколі не траплялася аніводнай фатаграфіі немцаў — ніколі ніводнай!..

Напрыканцы вайны Аляксей кароткі час пабыў у партызанах. Хата згарэла, а закапаны "фотаскарб", вядома ж, захаваўся. З 1944-га, пры "другіх Саветах", органы НКУС-МУС маглі прыгадаць Менюку, што ягонае "атэлье" ў гады акупацыі не закрывалася. Але гэта яму "даравалі". Высветлілася, што ён сваім майстэрствам дапамагаў падпольшчыкам: вырабляў фота для іх фальшывых дакументаў.

■■■■

Сын фатографа Аляксандр:

— Па справах працы (я романтична халадзільнікі) наведваю навакольныя вёскі. Дык у якую хату ні ўваходжу, узнімаю вочы — бачу ў рамы фотаздымкі бацькавы, якія я глянцаваў! Людзі ішлі ў войска і не вярталіся, людзі раз'язджаліся назаўсёды — і ўсе заходзілі да бацькі, каб зняцца "на добрую доўгую памяць". Такім чынам, здымкі цяпер у Амерыцы, Аўстрыі, Ізраілі, Польшчы — незлічоная колькасць! Адкапаныя даваенныя фота загінуўшых яўрэяў забраў прадстаўнік нейкай нацыянальнай абшчыны з Пінска...

Якая яшчэ вёска мае такія фоталетапіс, як Моталь, працягам у паўстагоддзя! Ды што там "вёска": на тысячах адбіткаў занатаваны ўсяго адным чалавекам няпроты лёс, складаная гісторыя ўсёй Беларусі...

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр

Страта

Выдаўся светлы, цёплы і сонечны дзень першага мая, калі

яна назаўсёды пакінула свой любімы народны хор, веску Морач, дзе прайшлі лепшыя гады жыцця. Пакінула родных, блізкіх і растварылася ў глыбіні невядомасці. А недзе высока ў небе чуліся гукі яе песні — шчыmlівай, душэўнай, меладычнай, лірычнай і бязмежна добрай, як яна сама — прыгожая вясковая жанчына Яўгенія ПІЛІПЕНЯ...

У яе працоўнай кнізе быў адзіны запіс: "Кіраўнік народнага хору Морацкага сельскага дома культуры Клецкага раёна". Яна трапіла у Морач у 1980 годзе па размеркаванні паступіла ў Мінскі музычным

Памяці Жэні Піліпеня

вучылішчы імя М.І. Глінкі. І творчы калектыў стаў ейнай сям'ёй, раднёй, той самай жыватворнай крыніцай, якая давала моц, гарэньне і творчае натхненне.

Адметнай манерай гучання калектыву цікавіліся знакамітыя творчыя асобы, сярод якіх — Г.І. Цітовіч, А.І. Балыцэвіч, В.Г. Бабакін, Т.Б. Варфаламеева. А з часам Морацкі народны хор стаў сапраўднай творчай майстэрняй па зберажэнні беларускіх народных пеўчых традыцый, носьбітам і прапагандыстам нацыянальнага песеннага мас-

тацтва. На базе хору праходзілі практыкумы кіраўнікоў харавых і фальклорных калектываў самага высокага кшталту.

За 32 гады працы Яўгенія Піліпеня назапашаны найкаштоўнейшыя песенны матэрыял, сфарміраваны стыль, імідж калектыву, запісаны шэраг тэлеперадач, музычныя альбомы, ёсць вялікая гісторыя перамог у прэстыжных конкурсах, унушальная геаграфія выступленняў, створаны дзіцячы фальклорны калектыў-спадарожнік "Марацэвічкі", які носіць ганаровае званне "ўзорны".

Яўгенія Ніканаўна была абрана дэпутатам Морацкага сельскага Савета дэпутатаў, заўжды мела высокі аўтарытэт як прафесіянал, грамадзянін, чалавек,

матуля, жонка, сястра, калега і сябра. За вялікі асабісты ўклад у развіццё аматарскай мастацкай творчасці рэспублікі, вялікую грамадскую дзейнасць яна ўзнагароджана медалём Францыска Скарыны, ушанавана высокім званнем — "Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь".

Работнікі культуры Міншчыны заўсёды будуць памятаць аб адметнай творчай асобе — Яўгеніі Піліпеня, якая ўсё сваё жыццё з любасцю шчыравала ў далёкай беларускай глыбінцы.

Мінскі гаркам Беларускага прафсаюза работнікаў культуры падтрымліваў Яўгенію Піліпеня ў складаныя часы хваробы і зробіць усё магчымае, каб яе творчая дзейнасць не была забыта.

Сябра і калега Галіна ЛЯЙКО, загадчык аргадзела Мінскага гаркама Беларускага прафсаюза работнікаў культуры

Паэт, Грамадзянін

Не магу ўявіць, што Давіда Сімановіча няма з намі. Добры, светлы, высокаінтэлігентны Давід Рыгоравіч пакінуў глыбокі след у гісторыі Беларусі.

Мы ўдзячныя Давіду Рыгоравічу за вяртанне памяці Марка Шагала. Музей Марка Шагала вядомы ва ўсім свеце. У ліпені праходзяць Шагалаўскія дні. Па ініцыятыве Сімановіча ў Віцебску ўстаноўлены помнікі Марку Шагала, Уладзіміру Караткевічу і Аляксандру Пушкіну, а таксама мемарыяльная дошка, прысвечаная Васілю Быкаву, на будынку былога мастацкага тэхнікума.

Паэзія Давіда Сімановіча меладычная. У даўнія часы мы напісалі з ім песню "Вечна малады камсамол", "Гімн Віцебска", а на "Славянскім базары..." разам выканалі песню на яго словы "Тры Алены". Адночы ён напісаў мне такія словы:

Добро победит!
Любовь победит!
Светло и нежно —
Твой Давид.

Гэтыя словы гучаць завяшчанням нам. Былі сустрэчы доўгімі, кароткімі — развітанне...

Ігар ЛУЧАНОК, народны артыст СССР

Канстанцін Савіцкі... Выдатны рускі жывапісец-перадзвіжнік, якога сучаснікі называлі "маркотнікам гора на-роднага", "Някрасавым у жывапісе". 25 мая споўніцца 170 гадоў з дня яго нараджэння. Па прафесійным майстэрстве і тэматычнай разнастайнасці ён быў у адным шэрагу з такімі творцамі, як І.Крамской, В.Паленаў, У.Макоўскі, В.Максімаў, М.Неўраў, М.Ярашэнка, В.Пяроў. Але так здарылася, што сёння яго, акрамя культуролагаў-расіянаў, мала хто ведае. А дарэмна! Хаця ягоныя лепшыя работы па-ранейшаму ўпрыгожваюць Траццякоўку, Рускі музей, іншыя музеі і галерэі. У нашым Нацыянальным мастацкім таксама ёсць тры невялічкія творы мастака — "Аматар кавы. Стары халасцяк", "Земляныя работы на чыгунцы" і "Хворы конь". Усе яны ў розныя часы былі набыты Аленай Васільеўнай Аладавай у прыватных маскоўскіх калекцыянераў...

К.Савіцкі. Аўтапартрэт.

на чыгунцы" (1874) — першага і аднаго з найбольш значных сваіх твораў, у якім мастак паказвае цэлую з'яву сучаснага яму сялянскага жыцця. Менавіта тут упершыню з вялікай сілай праявіўся той (па У.Ставу) "харавы пачатак", што будзе ўласцівы Савіцкаму і пазней. У складанай кампазіцыі, дзе прадстаўлена вялізная колькасць людзей, якія рухаюцца ў розных накірунках, яму ўдалося цудоўна перадаць рытм і напружанасць цяжкай працы сялян, што не па сваёй волі сталі рабочымі-падзённікамі на будаўніцтве чыгункі. А якія псіхалагічна насычаныя вобразы! А які каларыт, выбудава-

ны на танальным адзінстве шэрых, рудых, жоўтых, сіне-шэрых фарбаў! Не выпадкова карціна зрабіла аўтара шырока папулярным не толькі сярод мастакоў, але і ва ўсіх тых, хто яе бачыў на 3-й перасоўнай выстаўцы.

Павел Траццякоў адразу ж набыў яе для сваёй калекцыі, а за атрыманым ганарар малады мастак ірвануў у Парыж, дзе жыў яго сябры І.Рэпін і В.Паленаў. Разам з імі Савіцкі вывучаў досвед французскіх жывапісцаў, працаваў над праблемай пленэру. У апошнім палатне "Мора ў Нармандыі. (Рыбак у бяздзе)", створаным незадоўга да ад'езда на Віцебшчыну, мастак якраз сканцэнтраваны на перадачы святлопаветранага асяроддзя. Іншыя "французскія" карціны і эцюды ён ужо дапісваў у Дынабургу.

У лютым 1875-га Савіцкі на цэлых пяць гадоў атабарыўся на тагачасных беларускіх землях у павятовым горадзе Дынабургу. Скажу колькі слоў пра гэты старадаўні горад. Упершыню згадваецца ў 1275-м як мураваны замак Дынабург на Заходняй Дзвіне, пабудаваны магістрам Лівонскага ордэна баронам Эрнстам фон Ватцэбургам. Вялікі князь Літоўскі Віцень разбурыў яго, але хутка ён быў ізноў адноўлены. У час Лівонскай вайны ён перайшоў пад пратэктарат ВКЛ, а ў 1582 годзе Стэфан Баторый надаў Дынабургу Магдэбургскае права. У наступнае стагоддзе яго бралі і шведы, і войскі маскоўскага князя Аляксея Міхайлавіча. З 60-х гадоў XVII ст. горадам валодала Рэч Паспалітая. Але пасля яе Першага падзелу Дынабург быў уключаны ў склад Пскоўскай губерні Расійскай імперыі, а з 1802-га стаў, на 118 гадоў, павятовым горадам Віцебскай губерні. На пачатку 1893-га ўказам Аляксандра III Дынабург быў перайменаваны ў Дзвінск з насельніцтвам каля 70 тысяч чалавек і стаў найбуйнейшым горадам губерні. Ну а 11 жніўня 1920-га, паводле Рыжскага мірнага дагавора, ён адышоў да Латвіі і стаў Даўгаўпілсам. Із та за 33 кіламетры ад сённяшняй тэрыторыі Беларусі.

...Але не абставіны шчаслівага быцця прымусілі Канстанціна Савіцкага змяніць месца жыхарства. Тут, у Дынабургу, ён шукаў прыстанак, ціхую жыццёвую гавань, дзе мог бы справіцца са сваім горам. А гора сапраўды было цяжкім: незадоўга да гэтага ў Парыжы яго гарача любіма жонка, 37-гадовая Кацярына Іванаўна Савіцкая (народжаная Мітрохіна), скончыла жыццё самагубствам... Прычынай для гэтага жудаснага ўчынку паслужыла рэўнасць. І хаця пазней высветлілася, што мела месца трагічная памылка, і ніякай прычыны для гэтага зусім не было (паўжуртаўлівыя шведскія плёткі — не больш за тое), ад гэтага лягчэй не стала ні мастаку, ні журботным сваякам ды сябрам...

Каб адолець сваё гора, Савіцкі вырашыў адасобіцца ў нейкай ціхай правінцыі, далей ад спакусу свецкага жыцця, дзе нічога не нагадвала б пра заўчасную смерць каханай. На горад Дынабург яго выбар прыпаў цалкам не выпадкова: тут пражывала ягоная сястра, якая была замужам за афіцэрам рускай імператарскай арміі Сазановічам. Вось мастак і вырашыў перабрацца бліжэй да яе, тым больш, што яна з мужам даўно запрасіла Канстанціна Апалонавіча пагасцяваць ці пажыць тут, колькі душа пажадае.

Вось так і здарылася, што Савіцкі менавіта ў Дынабургу знайшоў новую і яркую крыніцу натхнення. Пасяліўся ён на вуліцы Жандарскай, у доме Казлова (у тыя часы абазначаліся не нумары дамоў, а прозвішчы ўладальнікаў). Цяпер гэтага дома ў Даўгаўпілсе, канешне ж, даўно няма: ён знік у бязлітасных стыхіях часу...

Непастаральныя адбіткі з Дынабурга

К.Савіцкі. Сустрэча іконы.

Барыс КРЭПАК

На маю думку, Канстанцін Савіцкі быў асобай, якая па-сапраўднаму можа "прэтэндаваць" на месца ў першай дзясятцы лепшых расійскіх перадзвіжнікаў другой паловы XIX стагоддзя. Таму мне незразумела, якім чынам ён усё ж аказаўся адсунутым на другі план, у параўнанні, скажам, з вышэйзгаданымі імёнамі? Дзякаваць богу, слаўны горад Пенза добра ведае і любіць гэтага цудоўнага мастака, педагога і грамадскага дзеяча, які быў вельмі камунікабельным чалавекам. У Пензе, дзе ён пахаваны, напрыклад, з поспехам працуе Мастацкае вучылішча, што носіць яго імя, з мемарыяльным музеем мастака. Тут Савіцкі прапрацаваў дырэктарам і педагогам да 1905-га — апошнія шэсць гадоў свайго жыцця...

Дарэчы, гэтае вучылішча ў розныя часы скончылі і некалькі вядомых беларускіх мастакоў, у тым ліку І.Пушкі, Л.Марчанка, У.Маскоўскіх, У.Чарнышоў, В.Юркоў, В.Шчарбакоў, А.Шастакоў... Апроч усяго, там жа, у Пензе, ёсць вуліца К.Савіцкага, а на тэрыторыі Губернатарскага дома — добры помнік жывапісцу, які адлюстраваны з палітрай і пэндзлем у руках.

Вы скажаце: а пры чым тут Беларусь? А пры тым, што — гэта мала хто ведае — амаль пяць гадоў, з лютага 1875-га, Канстанцін Апалонавіч пражываў у горадзе Дынабургу (з 1893 — Дзвінск) Віцебскай губерні. І свае лепшыя некалькі карцін ды эскізаў для наступных палотнаў стварыў менавіта тут...

Вельмі цесныя стасункі былі ў Савіцкага з яго аднагодкам І.Рэпіным. Разам яны вучыліся ў Акадэміі мастацтваў і, як кажучы, з'елі не адзін пуд солі. Цікава, што ўсе свае буйныя творы Канстанцін Апалонавіч "выпускаў" амаль разам з Рэпіным, альбо ішоў як бы па яго слядах, наўздагон. У 1874-м, за год да прыезду ў Беларусь, з'явілася карціна Савіцкага "Рамонтныя работы на чыгунцы" — чым не працяг распрацоўкі тэмы прыгнечанага сялянства, упершыню ўзнятай у рэпінскіх "Бурлаках..."? А ў 1878-м народ пабачыў "тузовую рэч" (словы А.Бенуа) Савіцкага — "Сустрэча іконы", якая была напісана менавіта на Віцебшчыне. Адрозне паралель — з карцінай таго ж Рэпіна "Хрэсны ход у Курскай губерні" і г. д. Але твор Савіцкага, на мой погляд, мала ў чым саступае рэпінскаму, а мо і ў чымсьці пераўзыходзіць яго.

Свой артыкул я хачу працягваць з іншага: з гісторыі пра тое, як з'явілася на свет знамяціца, вядомая літаральна ўсім карціна Івана Шышкіна "Раніца ў сасновым лесе", бо яе нараджэнне не абышлося без Савіцкага. Больш за тое: без яго мо мы сёння не ведалі б гэтае палатно. Докладней, яно апынулася б папроста ў шэрагу іншых добрых пейзажных карцін Івана Іванавіча "пра лес".

...Гэтую цудоўную, амаль фантастычную гісторыю стварэння "галоўнай" карціны Шышкіна — "Раніца ў сасновым лесе" — я ўпершыню

пачуў у 60-я гады ў ленинградскім Рускім музеі, калі студэнтам там праходзіў курсавую практыку. Шышкін намалюваў палатно паводле задумы свайго самага блізкага сябра — Канстанціна Савіцкага, якога тады чамусьці называлі "ліцвінам з Беластока". На самой справе, апошні нарадзіўся ў Таганрогу вобласці Войска Данскога, але, відаць, ягоныя продкі былі з нашых земляў. Хто ведае? Аднак менавіта Канстанцін Апалонавіч задумаў "карціну з мядзведзямі ў лесе", але сваю задумку аддаў Шышкіну і па просьбе творцы гарманічна ўпісаў гэтых мядзведзяў у палатно апошняга.

Спачатку карціна выстаўлялася за двума подпісамі і так была абазначана ў маскоўскім каталогу. Потым яе ўладальнік Павел Траццякоў выдаліў імя Савіцкага французскім шкіпінарам: "Я купляў карціну ў Шышкіна за чатыры тысячы рублёў! Чаму яшчэ Савіцкі? Ану, дайце шкіпінару!" Аказваецца, Савіцкага, аўтара ўжо вядомых карцін "На вайну" і "Сустрэча іконы", які атрымаў чамусьці толькі чацвёртую частку ад агульнай сумы, Траццякоў, мярка кажучы, неадлюбіваў, хаця з задавальненнем набываў у яго для сваёй калекцыі лепшыя палотны. Але гэта зусім іншая гісторыя...

Што і казаць, у XX стагоддзі Шышкін сапраўды стаў "народным мастаком", адным з самых папулярных, і не толькі ў славянскім свеце. Яго славу тая палатно "Раніца ў сасновым лесе" ды "Жыгта" мільённымі тыражамі рэпрадуктаваны ў розных кнігах, школьных падручніках, на цукерачных абгортках, па-

штоўках, падушачках, зачыхленых вышыўкай з касалапімі сімпаягамі, у аляпаватых копіях у грамадскіх і дзяржаўных інтэр'ерах — ад дзіцячых садкоў да прывакзальных рэстаранаў, — што дзесяцігоддзямі "выхоўвалі" густ нашых маленькіх і вялікіх грамадзян. Праўда, карціну часта чамусьці называюць "Тры мядзведзі", хаця на самой справе іх чатыры. І яшчэ. Чаму тут тры дзіцяці ў маці-мядзведзіцы, калі яна не нараджае больш за двух? Жартую... Але, галоўнае, хто сёння ведае сапраўднага сааўтара Шышкіна — Канстанціна Савіцкага?

Сын ваеннага ўрача і надворнага саветніка, Канстанцін Савіцкі быў вымушаны ў 1862-м пакінуць Пецябургскую Акадэмію мастацтваў фактычна адразу ж пасля паступлення ў яе. Прычына? Недастатковая падрыхтоўка здольнага юнака, (дарэчы, будучага акадэміка жывапісу), які марыў стаць сапраўдным мастаком. Пасля двух гадоў упартай самастойнай работы Савіцкі вяртаецца ў Акадэмію. І, на здзіўленне ўчарашніх педагогаў, паспяхова засвойвае акадэмічны курс, рэгулярна атрымліваючы за свае вучэбныя работы медалі. Іх было шэсць — пяць сярэбраных і адзін залаты. Больш за тое: з пачатку 70-х гадоў Савіцкі з'яўляўся стыпендыятам імператара Аляксандра II.

За два гады да прыезду ў тагачасную Віцебскую губерню, лета 1873-га Савіцкі разам з Іванам Крамскім праводзіць на станцыі Казлоўка-Засека пад Тулай, дзе ў яго і нараджаецца задумка напісаць манументальную карціну "Рамонтныя работы

Як брэндавыя мядзведзі пэндзля К.Савіцкага сталі кічавым сімвалам цэлай эпохі, а колішнія землі Віцебшчыны — творчым "фарпостам" для вядомага перадзвіжніка...

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі: Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст. Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст. Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст. Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст. Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст. Выстаўкі: Вялікая імператарская карона Расійскай імперыі (рэпліка, выкананая майстрам ювелірнай групы "Смаленскія брыльянты") — да 25 мая. Творы старажытнарусыкага ліцавога шывіца "Жываліс іголкай" — да 25 мая.

Выстаўка аднаго твора — габелена "Падрыхтавацца Волкаву!" На зборах Ігара Уласава — да 25 мая. Выстаўка "Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі" — да 10 ліпеня. Выстаўка "О спорт, ты — мір!" — да 25 мая.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь: МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВАХ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі: "Старажытная Беларусь". "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы". "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў". Выстаўкі: Выстаўка "Юсіф Гашкевіч — дыпламат, вучоны-арыенталіст (да 200-годдзя з дня нараджэння)" — да 25 мая. Выстаўка "Галаграфія-2014. Мінск" — да 6 ліпеня.

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстаўка, прысвечаная спартыўнай тэматыцы, "Сектар". Па 25 мая музей працуе да 21-й гадзіны.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49. Палацавы ансамбль.

Паўночна-ўсходняя вежа ■ Выстаўка работ Дзмітрыя Імшары "Уніяцкія храмы Беларусі" — да 15 чэрвеня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя: "Якуб Колас. Жыццё і творчасць". Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра". Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту. Акцыі: "Самы лепшы дзень" (Дзень нараджэння ў музеі). "У дзень вяселля — у музей!" (па папярэдняй дамоўленасці). Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста). Выстаўкі: Выстаўка "Спорт у жыцці сям'і Міцкевічаў" — 25 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя: Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам. Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках

Шляхеці побыт". ■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаліу Савіцкаму.

Выстаўка: ■ Выстаўка жывапісу Алега Арлова і Аляксандра Ісачова — да 26 чэрвеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя: "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет". Выстаўкі: "Польскі джазавы плакат" — да 25 мая. ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя: "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст. ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі: "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамляева".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВА АНСАМБЛЬ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16. Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

■ ART-ВАЯЖ "Музеі свету ў Гомельскім палацы" — толькі 17 мая.

■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца). ■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцеўня". ■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя). Вежа палаца

Экспазіцыя: ■ "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі: ■ "Створаныя эпохай Румянцава" (літаратурная выстаўка 2-й пал. XVIII — 1-й чвэрці XIX стст. са збору графа М.П. Румянцава).

■ "Класікі беларускага мастацтва". Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя: ■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

Выстаўкі: ■ Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16. Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

■ "Захоўваючы, прынажам" (новыя паступленні ў музейны збор за 2013 — 2014 г.) — да 6 чэрвеня.

■ Лакальная экспазіцыя "Ваенна-санітарны вагон" — да 30 верасня.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

■ Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".

■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...". ■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст.". ■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".

■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!". ■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".

■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

■ У рамках праекта "Выток Нёмана — выток духоўнасці" выстаўка калектыўнай творчасці "Абуджэнне".

■ Выстаўка дэкаратыўна-прыкладнай творчасці А.Чуёравай (Сярка) "Частка маёй душы".

■ "Вайны свяшчэнныя старонкі" — выстаўка, прысвечаная Вялікай Перамозе.

■ Фотавыстаўка С.І. Котава "Праўнікі Перамогі".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка работ

студэнтаў кафедраў народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва БДУКІМ "Творчасць.by" (кераміка, габелен, батык, лямцаванне, ткацтва) — да 25 мая. ■ Выстаўка гістарычнай фатаграфіі "Мірныя гады пасля Першай сусветнай вайны" — да 25 мая.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 288 15 49.

■ "Арэна — Беларт" — да 18 мая. ■ Маладзёжная выстаўка — да 25 мая.

■ Персанальная выстаўка Г.Гаровой — да 25 мая. ■ Праект "FORTEПоўн — Дырэкторыя авангарда" — да 25 мая.

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка "Under 35" — да 25 мая.

УВАГА!

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875 ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы". ■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча". ■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Персанальная выстаўка майстра разьбы па шкарлупіне яйка Аляксандра Рыжэўскага — да 2 чэрвеня.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Пастаянная экспазіцыя. Выстаўкі: ■ Выстаўка "Народныя лялькі-абярэгі" — да 25 мая. ■ Выстаўка "Беларусь сакральная" — да 27 ліпеня. Ратуша: Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстаўка фатаграфій "Мір стары — Мір новы".

Слановая зала ■ Выстаўка з прыватнай калекцыі І.Сурмачэўскага "Дух часу і раскошы: мода і стыль 1820 — 1920-х гадоў" — да 31 мая.

папараць-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў. Выстаўка: ■ Выстаўка "Будзь ЯК" з фондаў Музея Янкі Купалы — да 27 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.

■ "Back in BSSR / Ізноў у БССР" (савецкі плакат 1940 — 1980-х гг., прадметы матэрыяльнай культуры) — да 14 верасня.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска: МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ "Мінск губернскі.

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі: ■ Упершыню на Беларусі! "Цмокі і васковыя фігуры" (скульптуры драконаў і герояў фэнтазі, а таксама гістарычныя персанажы царскай сям'і Раманавых) — да 29 чэрвеня.

■ Выстаўка карлікавых дрэў "Бансай — музыка, застылая ў веці" — да 21 чэрвеня.

■ Міні-выстаўка "Пячаткай княжацкай пасланне замацаваўшы..." (пячатка са знакам Рурыкавічаў).

■ Выстаўка-перформанс "Штучны мёд" — з 18 мая. ■ Скарбы сусветнага жывапісу ва ўнікальнай калекцыі рэпрадукцый Надзеі Лежэ з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь — да 18 мая.

■ "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).

■ "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўкі: ■ "Вялікдзень — крыніца радасці" — да 25 мая.

■ "Рэлігія і культура ў Беларусі" (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).

■ "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўкі: ■ "Вялікдзень — крыніца радасці" — да 25 мая.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя. ■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы. ■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.

■ "Музей крыміналістыкі".

ШТОТЫДНЁВАЯ МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя

Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВАРЫН

Аглядальнік рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ Спецкарэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Вольга НАВІЦКАЯ

Загадчык аддзела фотакарэспандэнты — Юрый ІВАНОЎ Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон-факс: (017) 334 57 41 Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаваны аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2014. Індэкс 63875, 638752 Рознічны кошт — па дамоўленасці. Наклад 6449

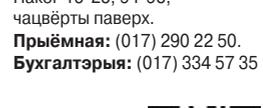
Падпісанне ў друк 16.05.2014 у 15.20 Замова 1958

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Прыёмная: (017) 290 22 50. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

QR-код:

9 871 799 447 800 7 1 4 0 2 0

ТЭАТРЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ 18 — "Анюта" (балет у 2-х дзях) В.Гаўрыліна. Пачатак а 19-й. ■ 18 — "Каханне і разлука" — вечар музыкі Ісака Шварца. Пачатак у 19.30.

■ 19 — "Яўгеній Анегін" (опера ў 3-х дзях) П.Чайкоўскага. ■ 20 — "Анюта" (балет у 2-х дзях) В.Гаўрыліна. ■ 21 — "Мадам Батэрфляй" (опера ў 3-х дзях) Дж.Пучыні. ■ 22 — "Спячая прыгажуня" (балет-феерыя ў 2-х дзях) П.Чайкоўскага.

■ 23 — "Рыгалета" (опера) Дж.Вердзі. НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7. Тэл./факс: 327 60 81.

■ 17, 18, 23 — "Паўлінка" Янкі Купалы. ■ 20 — "Лістапад. Андэрсен" А.Паповай. ■ 21 — "Офіс" І.Лаўзунд. ■ 24 — "Ноч на Каляды" паводле М.Тоголя.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

■ 17, 19 — "Нямое каханне" — аўтарскі праект

Ігара Сігова. ■ 20, 21 — "Кантракт" Ф.Вэбера. ■ 22 — "Сталіца Эраўнд" (парадаксальная камедыя) С.Гіргеля.

■ 23 — "Адамавы жарты" С.Навуменка. ■ 24 — "Ціхі шоргат сыходзячых крокаў" Д.Багаслаўскага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.